

SLOVENSKI GLAS

REGISTRO NACIONAL
DE LA PROPIEDAD
INTELLECTUAL
No. 225027

(LA VOZ ESLOVENA)

PERIODICO QUINCENAL DE LA COLECTIVIDAD ESLOVENA (YUGOSLAVA) PARA TODA SUD AMERICA. ORGANO DEL CONSEJO ESLOVENO QUE REPRESENTA TODAS LAS SOCIEDADES ESLOVENAS

CORREO
ARGENTINO
CENTRAL B

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 3159

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 1551

Redacción
y Administración:
AN BLAS 1951
U. T. 59-3667
Bs. Aires

AROCNINA:

Za eno leto
\$ 8.—
Za pol leta
\$ 5.—
Za inozemstvo
2 Dolarja

LETO (AÑO) I.

BUENOS AIRES, 19 DE MARZO (MARZA) 1947

Núm. (Stev.) 13

29° ANIVERSARIO DEL EJERCITO SOVIETICO

Los luchadores y conductores de nuestro ejército conjuntamente con todos los pueblos libres, democráticos y amantes de la paz en el mundo, celebraron el 7 de marzo, el 29° aniversario de la creación del Ejército Soviético, como una de las fechas más memorables en la historia de la liberación de los pueblos. Los pensamientos y sentimientos de todos los pueblos libres y democráticos están impregnados con fuertes expresiones de reconocimiento y gratitud hacia el Ejército Soviético. No es ello simplemente una gratitud hacia un ejército amigo y aliado sino la profunda e ingenua solidaridad con el ejército del obrero, del campesino y del intelectual, y asimismo con todos los pueblos de la Unión Soviética.

Hace 29 años los ciudadanos democráticos y progresistas de Rusia, bajo la dirección de Lenin y Stalin, dieron el ejemplo de la historia y demostraron que son capaces de no solamente destruir el antiguo régimen capitalista y feudal que se había adueñado de su país sino también de colocar fuertes bases y cimientos al poder soviético y crear su ejército del pueblo. Los primeros regimientos de ese ejército compuesto del proletariado del entonces Petrogrado, de marineros y obreros de fábricas, representaban el corazón del joven ejército revolucionario el que, día a día, crecía y se fortificaba.

Así, en los días más aciagos de la joven República Soviética, los obreros y campesinos armados y empujados por el profundo amor hacia su tierra socialista salvaron a la joven República Soviética del poderoso y bien armado conquistador germano. Ellos destruyeron a las tropas germanas en armadas Pekov y Narva y continuaron las cruentas pero victoriosas luchas contra las numerosas tropas intervencionistas y bandas contrarrevolucionarias.

En la historia no existe otro ejemplo que demuestre que los obreros y campesinos mal armados, descalzos y hasta famélicos puedan, con tanta voluntad y heroísmo, luchar victoriosamente y vencer a numerosos y más fuertes enemigos. El joven Ejército Soviético venció a las tropas de ocupación germanas, destruyó a las fuerzas de las naciones imperialistas que habían sido enviadas para deshacer el poder del obrero y del campesino, aniquiló las bandas contrarrevolucionarias de Judenich, Deñilkin, Kolchok, Vrangei y otros. Eso ha logrado el Ejército Soviético, el ejército del pueblo, porque ha sido conducido y ha seguido el camino indicado por los ideales de Lenin y Stalin, porque era consciente del significado y principios de la Revolución de Octubre, porque quería a su pueblo y odiaba a la rapiña imperialista y a los enemigos internos del pueblo laborioso. El joven Ejército Soviético defendió los postulados de la Gran Revolución de Octubre por el bien de su pueblo y de todo el mundo.

El Ejército Soviético liberó a la humanidad del maligno nazi-fascismo, de los destructores de la cultura y el progreso. Ha sido el único Ejército capaz de detener a las hordas fascistas, hacerlas retroceder y aniquilarlas en su propio nido. El Ejército Soviético, creado y educado en el sentimiento de amistad y fraternidad hacia las masas populares del mundo entero, hacia todos los pueblos sin distinción, es hoy garantía de la paz en el mundo, fuerte respaldo y protección para la libertad e independencia de los pueblos agrupados en naciones pequeñas.

Nuestros pueblos comprenden que la lucha heroica del Ejército Soviético contra los conquistadores fascistas dió posibilidades por el normal desarrollo y exitosa conclusión de su lucha de Liberación Nacional. Sin la ayuda moral y material que ofreció el Ejército Soviético a nuestros pueblos durante la lucha libertadora, éstos se hubiesen visto en grandes, y acaso insalvables dificultades, primero: para liberarse del yugo opresor germano; y luego, establecer y afianzar el poder y autoridad del pueblo. En el Ejército Soviético nuestros pueblos reconocen hoy al más poderoso defensor de la paz e incólume garantía de su libertad y, por ello, a imagen y semejanza del Ejército Soviético, hoy en día nuestro ejército se educa en el amor hacia su pueblo, en el heroísmo y en el odio hacia los conquistadores y los enemigos del progreso.

J. I. V.

FAŠISTIČNO "SOCIALNO SKREŠTVO"

Bombe in strojnice proti tržaški demokraciji

Na uradu za brezposelne Zavoda za socialno skrbstvo so našli: tisoč ročnih bomb, štiri težke in štiri lahke strojnice znamke "Breda", 56 brzostrelk, 50 pušk in poleg tega še nad 52.000 nabojev.

1. januarja opoldne je angleška vojaška policija izvedla preiskavo v prostorih državnega zavoda za socialno skrbstvo v ulici Battisti, 8 in odkrila cel arzenal orožja. Našla je 56 brzostrelk, 50 pušk, 4 težke in 4 lahke "Breda", 1000 ročnih bomb OTO in nad 52.000 nabojev za brzostrelko kalibra 9. Orožje in strelivo je bilo v zabojih, na katerih je bil narisani znak rdečega križa in napis "Medicinal". Vse orožje in strelivo je italijanskega izvora, popolnoma novo in namazano. Nekatere brzostrelke so še v originalnem ovoju, tako kot so izšle iz tovarne.

Doslej so šovinisti in reakeionarji vedno kričali in pisali, da so vseh nedov in atentatov v Trstu in čeni A krivi antifašisti in njihove organizacije. Zasedbene oblasti so v svoji "nepristranosti" doslej vedno preganjale antifašiste; vršile so preiskave v prostorih antifašističnih organizacij in v kulturnih krožkih in čeprav so se posluževali celo magnetičnih aparatov, niso našli ničesar. Pri antifašistih so iskale celo dlako v jajcu, neofašiste in šovinite pa so s svojo pristranostjo posredno podpirale.

Našli so orožje v Tržiču, našli so ga v prostorih akeijske stranke v Trstu. V vseh primerih je šlo vedno za večje količine orožja. Sedaj so ga našli pravo skladišče. Po vsem tem mora biti jasno, kje so teroristi, od kod izvirajo atentati, kdo neti spore in nemire ter kaj vodi te ljudi v njihovem zločinskem početju. Vsa besedna zavijanja so odveč spričo zgovornosti dejanj samih.

Široko zasnovana teroristična organizacija nima le omejenih taktičnih ciljev. Očividno pa gre tu le za vzdrževanje napetosti, ki naj bi opravičila stalno prisotnost okupacijskih čet na svobodnem tržaškem ozemlju v podporo protiljudskim klikam. Tu gre za vse hujske zadeve.

Rešitev tržaškega vprašanja, kakor izhaja iz sklepov Sveta štirih zunanjih ministrov, daje možnost političnega uveljavljanja demokratičnim silam. To dejstvo je najhujši udarec za italijanske šovinite, in zaradi tega se jih je polastil obup. Njihova "večina" se demokracije boji; boji se enotne demokratične fronte tržaškega antifašističnega ljudstva, kakor se boji razvoja demokratičnih sil v Italiji. Zato se pripravlja na državni udar. V Italiji

so na to nevarnost opozorili politiki kot Scocimarro in Nitti. Reakeionarji kopičijo v Italiji orožje, ki je — kot ostali neracionirani predmeti — v prosti prodaji, in se zaradi tega odteguje vsaki kontroli. Brez vsake kontrole se zbira tudi v Trstu — na najšibkejši točki italijanskega šovinizma — kjer je prilezlo na dan celo v obliki nedolžnih "zdravil" kot posebno učinkovit pripomoček "socialnega skrbstva".

Taka je njihova iskrenost, tako je njihova demokracija, tako je ozadje njihovega plebiscita. Vse njihove besede o demokraciji, o mirnem sožitju med narodi, o obrambi osnovnih pravic delovnega človeka, o enakopravnosti med Slovenci in Italijani, vse to je zlagano, vse sama hinavščina. Gre za prazne fraze, za katerimi se skriva njihov politični bankrot.

Antifašisti zahtevajo enoten nastop vseh demokratičnih sil; odločno borbo proti ostankom fašizma proti neofašizmu in šovinizmu; zboljšanje gospodarskega položaja in odpravo brezposelnosti; enotno sindikalno organizacijo za doseg socialne pravičnosti; popolno enakopravnost za vse narodnosti na vseh popriščih javnega življenja itd.; na vse to imajo oni samo en odgovor: bombe. Ljudstvo si želi mirnega sožitja in konkretnega dela za zboljšanje življenjskih pogojev, a oni — kopičijo bombe in strojnice.

Spričo vsega tega, kdo more še verjeti, da imamo opravka z ljudmi, pripravljenimi spoštovati demokratično prakso, in ne s političnimi kriminalci, ki pripravljajo oborožen napad na tržaško demokracijo?

Najdba tako ogromnega skladišča orožja kaže na oni strani, do kakšnih posledic je Zavezniško vojaško upravo privedla politika "nepristranosti"; na drugi strani meče luč na zavezniške tako vojaške kot civilne organe javne varnosti, ki so šele danes "odkrili" del orožja, ki že poldrugo leto roma preko sicer precej nadzorovane demarkacijske črte med Italijo in cono A, in, končno, stavlja Zavezniško vojaško upravo pred odgovornost, da se tudi, glede tega vprašanja, izkaže neuspeh njenega zaupniškega poslovanja.

Za vse resnične demokrate pa so ti dogodki nov, zaključni argument za njihovo politično orientacijo v zvezi z nalogami, ki čakajo v novem letu tržaško demokratično ljudstvo.

Najdražji spomin je slika, zato obiščite razstavo Slovenskega Glasa, dne 5. in 6. aprila v G.P.D.S., ulica Simbrón 5148, Villa Devoto.

KAJ JE S POTUJČENIMI PRIIMKI?

Fašistična Italija se je posluževala vseh sredstev, da bi iztrebila v svojih mejah slovenski življenjski ter tako sebi v prid spremenila narodnostno strukturo Julijske krajine. Pri tem je posegla v najosebnejše in najintimnejše pravice človeka, ki so osnova vsake moderne demokracije.

Fašisti so namreč prepovedali krstiti otroke na slovenska imena in so začeli spreminjati priimke slovenskega izvora v italijansko obliko. To svoje nasilje so uzakonili z dvema zakonoma. Z zakonom 10. januarja 1926 št. 17, ki je določal spremembo priimkov v "italijansko obliko" v tridentski provinci in ki so ga kasneje razširili tudi na Julijsko krajino, ter z zakonom 8. marca 1928, št. 383, ki določa, kakšna imena se smejo dajati otrokom pri krstu. Na ta način so razni uradniki matičnega urada svojevoljno izbirali novorojenčkom tuja imena.

Priimke so seveda menjavali brez vsake metodičnosti. Tako so n. pr. prevedli ime Sirk v Trstu v Sirca, v Gorici v Sirtori, v Pulju pa v Serchi. Taki primeri so se pripetili večkrat v isti družini, katere člani so prebivali v raznih pokrajinah. V nekaterih družinah so tudi iz Bizjakov nekateri člani postali Bisiacchi, drugi pa Bisiani. Poleg spreminjanja priimkov po zakonu so razni ljudje lahko spremenili priimke tudi "prosto voljno". Tako je dobilo samo v tržaški pokrajini kakih 60.000 ljudi nove priimke.

Ko je bil poražen nacifašizem, je bilo vse ljudstvo prepričano, da mu bodo popravili prizadejane krivice in da si lahko vsakdo zopet izmere svoje staro rodbinsko ime. Zavezniki so to sicer obljubili, toda doslej niso ničesar storili. Jeseni 1945. leta so o spremembi priimkov v njihovo staro obliko napelili po mestu celo lepake, toda stvar je zamrla. Zavezniki se vedno sklicujejo na svete pravice posameznikov, pri tem pa so pozabili na najbistvenejšo, da lahko vsakdo ohrani priimke svojih prednikov. Tedaj so pisali, da bo moral vsakdo napraviti prošnjo, da mu vrnejo prvotno ime. MOS za Trst se je tedaj postavil na pravilnejše stališče. Po njegovem mnenju naj bi vsa imena spremenili z odlokom v njih prvotno obliko. Le kdor bi si želel ohraniti potujčeno ime, naj bi za to vložil posebno prošnjo. Le tako bi bilo upravičeno pravico.

Sicer pa to ni edina krivica. Če pregleddamo razne odloke v prid Židom, opazimo, da člen 3. splošnega ukaza št. 44 z dne 11. 2. 1946 določa, da Židje lahko zopet dobe stare priimke le z navadno prošnjo brez slehernega zapletenega postopka, kakor ga določa fašistični zakon iz leta 1920. Tudi v tem odloku opažamo pristranost ZVU. Nihče ne oporeka Židom njihovih pravic, toda vsaj enake pravice bi morali uživati tudi vsi anti-fašisti, ki so se aktivno borili proti fašističnemu režimu in imeti bi morali k večjem več pravic. Židje so v mnogih primerih doživeli krivice le zaradi svojega porekla, ne pa zaradi zaslug v aktivni anti-fašistični borbi, medtem ko so razne anti-fašiste preganjali, ker so bili režimu nevarni. Skrajni čas je, da popravijo krivico, toliko bolj, ko govore o enakopravnosti, ki jo bosta uživali obe narodnosti na svobodnem tržaškem ozemlju.

IZ KOMNA

RAVNANJE CIVILNE POLICIJE IZZVALO OGORČENJE PO VSEM KRASU

Na Silvestrovo so udeleženci domače zabave v Komnu spodili organe civilne policije, ki so jih nadlegovali z zahtevo, da prekinejo družabni večer. Ker se tistega večera množica ni dala pregnati iz kopenske dvorane, je na novega leta dan civilna policija odgoovorila z represalijami in lovom na ljudi. Aretirala je Danila Volčiča, Emila Vrabea in Ivo Žigonovo ter preiskala satnovanja Albina Kukanja, Jožeta Volčiča, Franca Tavčarja, Franca Božeglva, pri katerih niso našli nič posebnega. Poleg tega

Vesti iz Domovine

so bili pozvani na odgovor zastopniki okrajne Nabavno-prodajne zadruge, češ da so brez dovoljenja prodajali šendviče. Vest o aretacijah se je bliskovito razširila po vseh okoliških kraških vaseh. Ljudstvo se je silno zgražalo in prihitelo v Komen. Popoldne ob 14. do 15. ure je množica spontano z zastavami prispela iz Svetega, Ivanjega grada, Tomaževice, Gabrovice, Volčjeggrada in Gorjanskega v Komen. Večisočjeva množica je obkolila poslopje civilne policije in zahtevala takojšnjo izpustitev aretiranih tovarišev. Množica si je izbrala iz svoje srede delegacijo, ki se je podala h komandantu civilne policije, da mu izrazi zahtevo demonstrantov. V desetih minutih so bili aretirani tovariši izpuščeni iz zaporov.

Množica se je nato uvrstila v sprevod, prepevala borbene pesmi, vzklikala Jugoslaviji, tov. Titu in ljudski oblasti. Manifestacija se je razvila po vseh kopenskih ulicah. Sprevod je krenil proti Mladinskemu domu, žal pa niso mogli vsi v dvorano. Eden izmed osvobojenih tovarišev se je zahvalil vsemu ljudstvu za izkazano solidarnost. Tu se je začelo ljudsko rajanje in nastalo je splošno veselje. Prišla sta dva oborožena policista s komandantom komaj postavljene postojanke v Komnu. Ljudstvo ni moglo prenesti prisotnosti policije in je zahtevalo, naj se odstranijo. Medtem pa je komandant baje udaril nekega mladca in to je razburilo vse navzoče, ki so začeli vpiti "Tega ne dopustimo! Ven z njimi!" Ogorčeni so zgrabili policiste ter jih pahali iz dvorane. Ker so se upirali, so jih domačini pretepli. Nato je prišlo ojačenje iz rihemberške posadke. Pet ljudi je bilo aretiranih in jih je policija odpeljala proti Rihemberku.

Po kopenskih ulicah je še dolgo krožila civilna policija na kamionih, streljala v zrak, Angleži pa so patrolirali s tanki do 8. ure zvečer. V ljudski dvorani so raztrgali sliko maršala Tita, kar je ljudstvo pripisovalo policiji in ogorčeno protestiralo, policisti pa so kakor že običajno, zanikali to nizkotno dejanje. Za Stankom Godničem je policija oddala štiri strele. Policisti so hodili po gostilnah, legitimirali ljudi ter jim tudi orskali po žepih s pretvezo, da iščejo orožje, ki ga je izgubil poveljnik kopenske policijske posadke. Po gostilnah so hoteli še maršir

koga aretirati, toda ljudje jim niso hoteli slediti. Ko je krenil iz Komna proti Rihemberku avto, ki je vozil aretirance, je eden izmed policistov iz avta streljal v zrak. Pozneje so aretirance zopet na kamionu pripeljali v Komen k ranjenemu policijskemu poveljniku. Agenti so hoteli od njih izvedeti, kdo je organiziral obkolitev postojanke in demonstracijo, kdo je prvi začel kričati "ven s čerini" in kdo je pretepel poveljnika.

Vse aretirance so izpustili okrog 1. ure po polnoči.

Dne 2. januarja na vse zgodaj so se začele v Komnu ponovne preiskave in sicer pri družinah Volčič, Bandelj, Žigon, Vrabea, Slavca in pri Egidiju Strnadu, kjer so iskali tudi instrumente, da bi jih odnesli s seboj. Nekaj hiš so preiskali tudi po dvakrat in trikrat, zahtevali slike in podatke sinov in gospodarjev.

Po Komnu je nato še vedno patrolirala civilna policija, legitimirala ljudi, pregledovala tovarne in zasebne avtomobile ter beležila njih številke.

POLICIJA NA KOBARIškEM

Zadnje dni pred božičem, so prevažali vojaki in civilna policija z jeepi in kamioni skozi Kobarid in okoliške vasi ob cesti mnogo lepih mladih smrečjih drevesc. V Volčah so zavezniški vojaki posekali nekemu posestniku najlepša drevesca. Tudi civilna policija je pri tem pokazala vso svojo pristranost. Dne 19. Dec. je peljala iz Livka proti Kobaridu polno prikolico mladih drevesc. Istega dne pa je v Kobaridu na severnem križišču ustavila zasebni avto, ki je vozil eno samo smrečje drevesce. Lastnika so legitimirali in mu zaplenili drevesce, čeprav ga je dobil iz bovških gozdov, ki so v coni B. Blizu vasi Minsko so prijeli tudi brez pravega vzroka tov. Cendova Janka iz Levščka, invalida partizana. Neki policist ga je po pripovedovanju prič udaril v obraz. Nato so ga brutalno posadili v jeep in ga odpeljali v Kobarid, kjer so ga vrli v mrzlo celico, od koder so ga izpustili šele naslednjega dne. Prav tako je večja skupina policistov istega dne izvedla hišno preiskavo pri tajniku kr. odbora SIAU v Logah, kjer so vse premetali.

Pri Robiču v majhni vasi ob Nani na bivši avstrijsko-italijanski meji stoji sedaj slavolok, ki ga je zavedno ljudstvo postavilo v čast medzavezniški razmejni komisiji. Ta slavolok je zbujal pozornost vseh mimoidočih zaradi lično izdelane pisne table v narodnih barvah in napis "Ta zemlja je slovenska" na eni strani "Mi hočemo k FLRJ" na drugi strani. Tujci vinarji in zavezniški oficirji so napravili foto posnetkov tega slavoloka.

Civilna policija je v zadnjem času večkrat zahtevala od tamkajšnjega ljudstva naj slavolok odstrani. 20. dec. pr. leta bila v vasi postavljena postojanka in civilna policija je postavila blok zraven slavoloka. V nedeljo dne 22. dec. pa sta se s sila na sedežu kr. NOO-ja v Kredu dva civilna policista in zahtevala, da morajo ščani v teku prihodnjih 24 ur odstraniti volok.

Svobodoljubno ljudstvo te naše obmejske vasi pa je sklenilo, da slavoloka na strani, dokler ne vkoraka zmagovalna skozenj Jugoslovanska armija.

JUGOSLOVANSKI IZSELJENCI SE VRAČAJO V DOMOVINO

Ljudska oblast Jugoslavije je sklenila omogočiti številnim po vsem svetu raztrganim izseljencem čimprejšnjo vrnitev v domovino. Podatki iz leta 1939 kažejo, da imela samo Slovenija izven svojih meja evropskih deželah 60.000 izseljencev, v Ameriki komorskih deželah, ZDA, Argentini, Braziliji, Kanadi in drugod pa 313.000.

Pobudo za izvedbo povratka, izseljenci v domovino je dalo ministrstvo za delo in pokojnine v Zagrebu. Lani jesen so se iz Francije začele vračati domovino prve večje skupine. Doslej se vrnilo skupno 1724 jugoslovanskih izseljencev, od katerih je 1340 Slovencev. Med njimi je mnogo kvalificiranih delavcev, ki do pri obnovi države veliko koristili.

V letu 1947 se pripravljajo na odhod domovino izseljenci v Belgiji, Nizozemski, Vestfaliji in v Ameriki. Zlasti v Ameriki izseljenci skrbno pripravljajo na povratno organizirajo se v zadruge, kupujejo stroje drugo, da bi mogli tudi sami čimveč sprevati k graditvi svojih stanovanj. Na leto 1947 predvideva povratek 40.000 izseljencev. Njihova zaposlitve je gotovljena, ker bodo na podlagi gospodarskega načrta o industrializaciji in elektrifikaciji dežele rabili mnogo delovne sile.

REKORDNI MRAZ V TRSTU

V noči od sobote na nedeljo je začela temperatura v Trstu naglo padati in je segla najnižje stanje v nedeljo 5. januarja zvečer, ko je topolomer padel na 11,6 stopinj ničlo. V zadnjih stoletjih se je zgodilo samo trikrat, da je bilo v Trstu še bolj mrzlo in sicer 1907 in pa leta 1929, ko je bila splošna najnižja temperatura in sicer 14,3 stopinj pod ničlo. Dne 6. januarja podnevi se temperatura dvignila, vendar je bilo ob 11 uri dopoldne še vedno skoraj 7 stopinj pod ničlo, čeprav je sijalo sonce. Ta nenaden mrz je povzročil zbiranje velike množice ledenega zraka nad srednjevzhodno Evropo. Na geofizičnem zavodu v Trstu predvidevajo, da bo to stanje trajalo še nekaj dni. Ni izključeno, da se bo zopet pojavila burja, ki je včeraj že ponehala. Tudi drugih krajev na Primorskem javljajo o ledenem mrazu. Tako so v Gorici zabeležili nedeljo 5. januarja 9 stopinj pod ničlo na Lomeh pri Črnem vrhu so v nedeljo noči imeli kar 31 stopinj pod ničlo.

Nenadni in hudi mrz je zahteval svoje žrtve. Tako so našli v nedeljo zvečer 20. uri ljudje v ulici Bastione neko nestročno vestno žensko. Prenesli so jo v bližnjo gostilno, kjer je zaradi zmrznjenosti umrla, da bi se poprej zavedla. Iz dokumentov ugotovili, da se imenuje Olga Macchiolo. Truplo so prenesli v mrtvašnico glavne bolnišnice za sodni pregled.

S. P. D. "Ivan Cankar"

VABI NA

DESETO OBLETNICO

ustanovitve društva v SOBOTO 29. MARČA 1947 ob 9 uri zvečer v dvorani Unión Vecinal, Avda. del Tejar 4221, L. M. Saavedra.

S P O R E D :

1. Pevski mešan zbor "I. Cankar", pod vodstvom B. Cibiča.
2. Pevski zbor G.P.D. Slov., pod vodstvom J. Kregelja.
3. Pevski mešan zbor "Lj. Oder", pod vodstvom J. Samca.
4. Otroški zbor "Lj. Oder", pod vodstvom J. Samca.
5. Solospev, Vera Leban, Federacija Slov. Mladine.
6. Solospev, Zofka Sulič.
7. Deklamacija "Partizanska pesem", Mary Suban.
8. Igra:

"Rojstvo Hlapca Jerneja"

Spisal I. VUK.

O S E B E :

I. Cankar ..... Franc Sulič
Mož iz dežele ..... Ciril Ličen
Dobri mož ..... Franc Boštjančič

PO SPOREDU PROSTA PLESNA ZABAVA DO JUTRA.

ORKESTER "JOSE SAMEC"

VSTOPNINA: Moški \$ 1.50 — Ženske \$ 1.00

Vljudno vabi Odbor "I. Cankar"

VOZILA do Saavedre in dvorane: Vlak L. M. Saavedra, 2 kvadri
Colektivi: št. 31, 67, 25 — Omnibusi: št. 47, 71, 54.

Vesti iz Organizacij

Konvencija slovenskih društev v Argentini

Slovenski Svet je na svoji seji z dne 17. t. m. sklenil, da skliče konvencijo vseh slovenskih društev v Argentini na kateri se bodo odobrila pravila in razpravljalo vsa vprašanja naše nasebine.

Konvencija se bo vršila v soboto dne 19. aprila popoldne in v nedeljo 20. aprila zjutraj z zaključkom ob 13 uri.

Slovenski Svet je imenoval komisijo iz svoje srede in h kateri se bo priključil še en delegat vsakega društva, katera bo pripravila vse potrebno za održanje te konvencije.

Podrobnosti in kraj kjer se bo vršila konvencija bomo javili v prihodnji številki Slovenskega Glasa.

Slovenski Svet.

SLOVENSKI SVET

Prejel iz Jugoslavije 13 partitur partizananskih pesmi, katere so na razpolago vsem društvom, ki so včlanjena v Slovenskem Svetu.

Partiture se dobi v San Blas 1951 vsako nedeljo po 5 uri pop. in ob ponedeljkih od 8 in pol naprej zvečer.

Razstava fotografičnih slik

Kakor smo že v zadnji številki javili, Slovenski Glas pripravi razstavo fotografičnih slik v soboto dne 5. in v nedeljo dne 6. aprila v prostorih G.P.D.S. v Villi Devoto, ulica Simbrón 5148.

To je prva razstava te narave v naši nasebini. Obe ta zato nadvse zanimiva, ker razstavilo se bo nad 200 slik iz naše domovine in največ teh iz naše Primorske. Vse slike je uredništvo Slov. Glasa prejelo pred kratkim od vlade iz Ljubljane. V lepi zbirki slik vidimo naše ljube in lepe domače kraje, razne skupine v narodnih nošah, poškodovane vasi, slike iz borbe za osvoboditev naše domovine, prihod naših hrabrih partizanov v Trst; iz koncentracijskih taborišč in še razne druge.

Naša društva bodo na tej razstavi tudi potom slik pokazala večletno kulturno delovanje. Te slike se nanašajo na zgradbo društvenih domov, raznih dramatičnih in pevskih nastopov in raznih drugih zanimivih dogodkov iz našega izseljenskega društvenega življenja.

Naše čitatelje in rojake sploh pa naprošamo, da bi to razstavo Slov. Glasa podprli in se do njih obračamo prošnje: kdor ima kako zanimivo sliko, ki so mu jo poslali od doma, naj jo posodi za razstavo. Pošlje naj jo na naše uredništvo, ki mu jo po razstavi takoj vrnemo.

Apeliramo na naše rojake naj pomagajo med prijatelji in znanci, da bo razstava obiskana v čim večjem številu.

Ferdinand Cotič

Trgovina z železnico
Lope de Vega 2989
U. T. 50-1383

POTEK OBČNEGA ZBORA U.S.J. — "SLOVENSKI ODBOR"

Kot je bilo naznanjeno, v nedeljo dne 9. III. se je vršil drugi redni občni zbor Udr. Svobodne Jugoslavije — Slovenski Odbor.

Ob navzočnosti 172. tovarišic in tovarišev, točno ob 18. uri je dosedanji predsednik tov. Vouk otvoril občni zbor z pozdravnim govorom; nakar je v jedernatih besedah obrazil pomen občnega zbora, posebno je apeliral, da še v nadalje pomagamo bratom v domovini. Za tem je povdarjal o potrebi čim večjega zanimanja za združitev vseh naših organizacij in društev v eno enoto.

Pri drugi točki dnevnega reda je bil izvoljen za predsednika omizja tov. Emil Semolič in zapisnikarja Anton Košuta in J. Drašček. Za tem je tov. Semolič prečital dnevni red in naprosil navzoče naj pazljivo slede, naj bodo vprašanja in predlogi kratki in konkretni.

Tajnik organizacije tov. Josip A. Bergoč je podal obširno poročilo v katerem se je dotaknil vseh pododborov, kongresov, glasila in "Slov. Sveta". Radi pomanjkanja časa bomo omenjeno poročilo objavili v prihodnji številki, za danes dostavimo samo to da poročilo je bilo enoglasno odobreno.

Prišli smo na četrto točko dnevnega reda v kateri nam je blagajnik tov. Odon Štanta v številkah pokazal gibanje blagajne, katero je bilo tudi z aplavzom sprejeto. Tudi to poročilo bomo objavili v prihodnji številki.

Za tem je prišlo na vrsto poročilo Ženskega odseka, ker pa zbirka tega odseka je bila zapopadana v poročilu tov. blagajnika je tovarišica Fani Jamšek spregovorila o delovanju in nalogah ženskega odseka.

Tovarišice in tovariši!

Pozdravljam vas v imenu Ženskega odseka U. S. Jugoslavije — "Slov. Odbor", kateri je bil in je od svoje ustanovitve aktiven v delovanju za pomoč našim sirotam v domovini.

Že leta 1942 je pričel ženski odsek društva "Ljudski Odbor" nabirati proste prispevke za naše borbe in to takrat še pod imenom Narodne obrane, toda leta 1945 je isti odsek pristopil v organizacijo Udruženja Svobodne Jugoslavije v okvirju katere je pospešil delovanje.

Kaj je ta odsek napravil smo imeli priložnost videti na razstavah blaga v Ljud. odru. Naše članice so se prav dobro zavedale svoje dolžnosti, zato so pa prav pridno nabirale staro in novo blago, čistile in šivale. Z nabranim denarjem smo kupile kar je bilo najpotrebnejše, pri tem smo pazile da je to bilo različno in sicer za novorojenčke pa do sivolasih starčkov. S tem nismo napravile nič drugega nego samo našo dolžnost.

Naša domovina je bila porušena, požgana in oropana, zato ji mnogo primanjkuje in ji bo še primanjkovalo, temu nasprotno mislijo nekatere prej zelo aktivne tovarišice, da domovina pomoči ne potrebuje več.

Tovarišice! Domovina še vedno potrebuje pomoči, zato oprimo se dela, ter tako pomagajmo poleg drugega tudi pri rekonstrukciji Svobodne Jugoslavije.

Žene in matere! Zavedajmo se resnosti sedanjega časa in podvojimo naše delo, da tako postanemo vredne sestre onih, ki so se požrtvovalno trudile in tudi z junaškimi čini pripomogle do osvoboditve domovine.

Razstave in prireditve.

Dne 5. maja 1946 smo imeli prvo razstavo blaga, drugo pa 22. sept. istega leta; obe v prostorih K.D. Ljudski Odbor.

V lanskem letu je naš ženski odsek organiziral eno prireditev, katere dobiček je bil

porabljen za nakup potrebščin našim sirotam v domovini.

Končno mi ne preostaja drugega nego, da še enkrat apeliram na članice in somišljenice: Ne amohovati, ampak s podvojenimi močmi na delo! (Aplavzi).

(Sledi)

DESETA OBLETNICA S.P.D. "IVAN CANKAR"

S.P.D. "Ivan Cankar" vabi vse rojakinje in rojake na veliko prireditev svoje DESETE OBLETNICE, katera se ob vršila v SOBOTO 29. MARCA 1947 ob 9 uri zvečer v dvorani Unión Vecinal, Avda. del Tejar 4221, L. M. Saavedra.

Pri sporedu sodelujejo vsa naša bratska društva, in podala se bo tudi lepa igra "ROJSTVO HLAPCA JERNEJA".

Po sporedu sledi plesna zabava.

Vozila do Saavedre in dvorane: Vlak L. M. Saavedra, 2 kvadri; Kolektivi št. 31, 67, 25; Ombnibusi št. 47, 71, 54.

Vljudno vabi Odbor.

OBLETNICA G.P.D.S.

12. Obletnica Gospodarskega Podpornega Društva Slovencev iz Villa Devoto se bo vršila v društvenih prostorih dne 20. aprila s sodelovanjem vseh bratskih društev.

PIK NIK

Jugoslovansko Društvo "Samopomoč Slovencev" je organiziralo, dne 2. marca piknik v Bernalu. Tega so se udeležili po večini le član in razni prijatelji, ki so skupno prebili en lep dan v prosti naravi.

ČAJANKA

G.P.D.S. je organiziralo dne 2. marca čajanko, namenjeno našim otrokom, neglede so, ali niso člani društva. Pridne članice so tudi pripravile dober prigrizek k čaju. Videli smo pa, da se je čajanke udeležilo pičlo število otrok ter da je bilo prisotnih več odrastlih kot malčkov. Opazili smo tudi, da se niso čajanke udeležili niti vsi otroci G.P.D.S.

POŠILJATVE V DOMOVINO

Kakor naj je znano mnogi naši rojaki pošiljajo zaboj svojcem potom raznih agencij, kjer morajo za to plačati še precejšnje svote za pošiljatev. Sporočamo, da se lahko še vedno napravi pošiljatev potom Koordinacijskega Odbora za Pomoč Jugoslaviji. Lahko pa tudi posamezniki napravijo sami pošiljatev. Za to se je pa treba obrniti na urade v ulici Cangallo 242, kjer dajo potrebna pojasnila in tozadevno dovoljenje. Plača se za zaboj od 5 kg \$ 10.— kjer so vključeni vsi stroški.

VABILO VSEM NAŠIM INDUSTRIJALCEM, TRGOVCEM, PROFESIONALCEM IN PODJETNIKOM

Pripravljalni Odbor enotne Trgovske ustanove sestavljen iz enakega števila odbornikov bivše "Trgovske Zveze" in bivšega "Trgovskega Doma" vabi tem potom vse naše industrijalce, obrtnike, trgovce, profesionalce in podjetnike, na sestanek, kateri se bo vršil v nedeljo dne 30. marca ob 9-ih zjutraj v prostorih "Ljudskega Odra", ulica Cor. Ramón Lista 5158, Villa Devoto.

Ker je ta sestanek nadvse važnega pomena za nadaljni razvoj enotne trgovske ustanove in na splošno trgovskega pokreta v naši koloniji so naprošeni vsi Industrijalci, Trgovci, Profesionalci in Podjetniki ne glede če so člani ali ne kakšne trgovske ustanove, da se zagotovo udeleže tega sestanka.

Na tem sestanku se bo razpravljalo tudi o Mednarodnem Velesejmu, ki se bo vršil v Zagrebu od 31. maja do 9. junija.

Pripravljalni Odbor
Enotne Trgovske ustanove.

*

Pozdravljamo z odkritim zadoščanjem ta razveseljiv dogodek v naši nasebini, ker korak katerega so napravili naši trgovci in industrijalci za združitev vseh aktivnih sil na gospodarskem polju v prid skupnosti in za boljši napredek naše nasebine, je najboljši dokaz, da se naši možje po organizacijah in v nasebini sploh zavedajo svojih dolžnosti v sedanjih resnih časih in da zmaguje med nami zdrava misel skupnosti in odgovornosti napram naši nasebini in bratom v domovini.

Mi se veselimo tega dogodka ker smo od naše strani vedno želeli in delali na to, da bi do te prepotrebne skupnosti, povezanosti in edinosti v naši nasebini prišlo ker je to v korist celokupne naše nasebine in v čast naše domovine.

Največ pa nas veseli dejstvo, da zmaguje v naši nasebini bratstvo in iskrena želja po skupnosti, zato tudi mi od naše strani vabimo in priporočamo vsem našim zavednim trgovcem, industrijalcem, obrtnikom, profesionalcem in podjetnikom, da se tega sestanka vdeleže v polnem številu. Na tem sestanku naj bi ne manjkaj en sam naš rojak, ki deluje samostojno, da bo ta dan zgodovinski dan naše nasebine in kot mejnik v novo gospodarsko življenje naše nasebine!

BANCO POLACO S. A.

Unico Banco Eslavo de Sud América

Sección YUGOESLAVA

Atendida por experto personal de esta nacionalidad.

- TRANSFERENCIAS DE FONDOS de Ayuda Familiar a Yugooslavia.
- CAJA DE AHORROS y CUENTAS CORRIENTES. Dos magníficos Servicios a disposición de la Colectividad Yugooslava.
- SECCION DESCUENTOS. El Banco atenderá de inmediato su Solicitud de Crédito.

CONSULTENOS PERSONALMENTE O POR ESCRITO

TUCUMAN 462

BUENOS AIRES

C. CORREO 390

Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini

v katerem so zastopana vsa društva naših rojakov iz Slov. Primorja

NAŠI JAVNOSTI

V Protestni izjavi dne 21. marca 1946. leta smo rekli, da odločno zahtevamo priključitev Slov. Primorja in Istre k Federalni Ljudski Republiki Jugoslaviji z maršalom Titom na čelu v katerega imamo popolno zaupanje. Naša zahteva se je deloma uresničila. Vendar je še precejšnje število naših bratov, ki bi po mirovni pogodbi ostali izven meje Jugoslavije še nadalje pod Italijo. Proti temu odločno protestiramo in se strinjamo s portestno izjavo zastopnika FLRJ Stanoje Simiča v Parizu, ki pravi: Jugoslavija podpiše to pogodbo samo zato, da se obdrži skupnost zaveznikov. Pri sestavljanju pogodbe ni bilo vzeto v poštev pravičnih zahtev in želje jugoslovanskega naroda: Goriska okolica, Beneška Slovenija, Tržič in Trst bi morali biti priključeni Jugoslaviji. Zato se kljub podpisu pogodbe nikoli ne bomo odpovedali naši zemlji; vztrajamo in bomo vztrajali, da morajo biti ti kraji prej ali slej izročeni Jugoslaviji; tembolj, če bo pod tujo oblastjo trpelo naše ljudstvo raznarodovanje.

Geslo Odbora za Jugoslovansko Primorje v Argentini je bilo in bo: Vsi do zadnjega Jugoslavana morajo biti vključeni v meje FLRJ. Zato se bo naša borba nadaljevala do končne zmage.

Nekateri naši klevetniki, sovražniki Jugoslovanske republike, pišejo, da so krivi sedanji voditelji Jugoslavije, da smo izgubili Gorico in Trst. Če bi bila Jugoslavija namesto republike monarhija in namesto Tita kralj, pravijo, bi Jugoslavija dobila vso Primorsko in Koroško in še kaj več. Seveda, saj se razumemo, anglosaksoncem so narodi kupčija, za kogar upajo da bo boljši klient, temu vržejo nameček, kot mesar v mesnici. Monarhija v Jugoslaviji, vzemimo primer Grške, bi bila anglosaksonskim gospodarskim trustom koristnejša nego italijanski in avstrijski republiki, medtem ko je jugoslovanska republika s Titom na čelu prava nesreča za njihove namene. Anglosaksonci bi bili torej pripravljeni vrniti Jugoslaviji njeno ozemlje in še kaj več, če bi Jugoslavija obdržala monarhijo, ki bi v zameno nudila proste roke tujim in domačim izkoriščevalcem. Jugoslovanski narod je vedel kaj to pomeni, saj je bilo pred vojno 75% tujega kapitala v Jugoslaviji, ki je neusmiljeno izkoriščal domačega delavca in kmeta, in se je, naravno, odločil za Ljudsko Republiko. Jugoslavlani nismo imperialisti in nam ni do tujega ozemlja, kot je dejal Tito: Tujega nočemo, a svojega ne damo.

Tudi nismo še pozabili primorski Slovenci, kako so se bivši jugoslovanski režimovci brigali za usodo našega od fašizma preganjanega ljudstva. Če so v Rimu upali od Jugoslavije kakih političnih in gospodarskih koristi so nekoliko odjenjali verige na krvavečih rokah našega naroda, da so jih potem še bolj pritisnili. In ko so naši fantje bežali pred krutim terorjem v Jugoslavijo, namesto da bi jih sprejeli kot zveste sinove in borce za svobodo rimorske, so skušali ugoditi željam Mussolinija ter jih preganjali in celo v ječo vrgli kot prevratne elemente.

V zgoraj omenjeni izjavi smo tudi opozorili naše rojake, naj ne nasedejo protijugoslovanski propagandi in naj ne podpirajo belogardistov, ki se nahajajo v Italiji in Koroškem.

Sedaj smo še bolj prepričani v istinitost našega stališča. Kakor vemo bo na poziv sedanjih anglosaksonskih okupatorjev še nekaj stotin domačih izdajalcev zapustilo svoje kraje, kateri bodo po pogodbi v Parizu priključeni Jugoslaviji. Iz zanesljivih virov vemo, da naše oblasti nikogar ne podijo iz domače zemlje; nikogar, četudi ima na vesti kak narodni greh; sami bežijo pred svojo vestjo. V odločilnem trenutku ko se je šlo za osvoboditev naše zemlje od tujcev so za denar pomagali prejšnjim in sedanjim okupatorjem. Bežijo sedaj ko bodo skoro cela Istra, Kras, Vipavska dolina, Karnalska ožina, Tolminski Idrijski, Kobariški in Bovški okraj ter Gornji del Brd, prvič v zgodovini, priključeni materi Jugoslaviji. Ti izrodki našega zavednega naroda in prodajalci lastne domovine, pišejo, da smo sedaj na slabšem nego smo bili preje, raje kot pod Jugoslavijo bi želeli biti pod Italijo, Nemčijo ali anglosamerikanci, pripravljeni so za judežve groše vse storiti, da bi ne prišel Slovan na dan, kot je prerokoval Simon Gregarčič.

Vsi ti sovražniki današnje Jugoslavije in sloge med slovanskimi narodi, ki po izjavi guvernerja angloamerikancev za Primorsko iz cone A, prišli v Južno Ameriko.

Zato ponovno opozarjamo naše rojake, ki smo vsi morali zapustiti rodno grudo po zaslugi naših sovražnikov, da jih sprejmete, ko pridejo, po njihovi vrednosti in zasluženju. Jugoslovanska vlada jih je velikodušno povabila v domovino; če so pošteni, naj se vrnejo i naj pri graditvi Nove Jugoslavije dokažejo in popravijo svojo zmotu. Toda, ko jim je jugoslovanska vlada v tem smislu poslala svojega odposlanca so ga ubili. Kaj morejo ti ljudje potem od nas pričakovati! Premislite rojaki in sodite.

Kot smo v začetku rekli Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini bo odločno nadaljeval svojo borbo za popolno osvoboditev naše zemlje. V tej pravični borbi nismo osamljeni. V Trstu, v Gorici imamo mogočne organizacije, vse slovensko ljudstvo ono stran krivične črte, z dobro organiziranimi listi, ki branijo naše pravice. Imamo na naši strani tudi vso furiansko in italijansko zavedno prebivalstvo naše Primorske, ki z ramo ob rami z našim ljudstvom v skupni Slovensko-italijanski Uniji brani naše pravične zahteve. Istotako so dobro organizirani koroški Slovenci, ki izdajajo na Dunaju svoj list ter zahtevajo neizprosno svoje pravice in priključitev k materi Jugoslaviji. Prepričani smo, naša vlada in velikanske žrtve našega naroda so porok, da se bo naša skupna želja do popolne osvoboditve vseh Slovencev prej ali slej uresničila. V to moramo trdno verjeti, za to delati in se boriti.

V Buenos Airesu, marca 1947.

Andrej Škrbec
Tajnik

Franc Kurinčič
Predsednik

IZ "SREBRNIČEVEGA ODBORA"

Da je bil pokojni Jože neutrudljiv učitelj in pravi kašpot našega delovnega ljudstva, radi česa je bil neprestano preganjan po raznobarni reakcionarnipoliciji — to zna vsak zaveden Slovenec — kakor tudi, da je bil v partizanskih vrstah prvi med prvimi, kjer je tudi žrtvoval svoje, za naš narod predragoceno življenje.

Opisovati kako je narod ljubil tov. Jožeta bi bilo odveč, ker dovolj jasno nam govori spreved 50tisočere množice, ki ga je spremljala na njegovi zadnji poti.

Tov. Srebrnič kot vzoren voditelj, trdnega prepričanja in širokega obzorja je mnogo pripomogel, da se je naš narod, v danem momentu, enotno uprl naci-fašizmu. Zato pa naš narod in posebno mi, ki se nismo aktivno udeležili borbe, dolgujemo mnogo pok. Jožetu in vsem, ki so se žrtvovali za našo stvar.

Nabiralne pole za "Srebrničev spomenik" so še v teku, tako da kdor se še ni oddojil napram spominu, našega velikega učitelja-borca to še lahko napravi; če pa do katerega ne pridejo nabiralci se lahko sam obrne na sledeči naslov: "Ljudski oder", Cnel. Ramón Lista 5158.

Tukajšnji "Srebrničev odbor" ne dela na svojo roko, ampak soglasno z Krajevnim odborom "S.I.A.U. Solkan", katerega zadnje pismo priobčujemo:

Krajevni odbor S.I.A.U. Solkan

13. I. 7947.

Odboru za Srebrničev spomenik — Bs. Aires

Dragi tovariši!

Prejeli smo Vaše cenj. pismo v katerem nam poročate o delu in nalogah Vašega odbora za "Srebrničev Spomenik". Veseli nas, da žanjete lepe uspehe posebno pri nabiralni akciji. Tudi s predlogi, ki ste jih stavili na sestanku se popolnoma strinjamo, saj skupno delamo za eno stvar, zato tudi ko bodo razmere dopuščale bomo skupno določili kje in kakšen spomenik postavimo pok. tovarišu, ki je s svojim delom in požrtvovanjem ogromno pripomogel za dosego pravic delovnega ljudstva, posebno pa za osvoboditev našega naroda.

Tovariš Srebrnič je svoja najlepša leta prebil v internacijah in ječah. Takoj po razpadu italijanskega imperjalizma, naravnost iz otokov se je pridružil partizanom s karabinko na rami. Na pokretih je bil vedno popolnoma opremljen, ti so bili vedno nevarni in naporni, vkljub svojim 60im letom niwdar ni klonil. Ko ga je kakšna izmed mlajših tovarišev hotel razbremeniti teže, ga je zavrnil rekoč: pomagaj potrebnjšemu.

V Solkanu se je nekaj spremenilo, to pa nas je napravilo odločnejše in aktivnejše. Namreč ob priliki stavke meseca junija lanskega leta je bilo več aretacij, med drugimi sta bila aretirana tajnik in predsednik našega odbora. Prvi, tov. Alojz Jug, je bil obsoj n na 5 mesecev zapora in tov. Valentin Klanjšček pa na 4 mesece. Tovariš Klanjšček se je vrnil iz zapora bolan radi česar je bil odposlan v Jugoslavijo na okrevališče.

Te dni je bil pri nas tov. Jože Zavrtanik, ki se bo vrnil jutri zopet v Jugoslavijo, ob tej priliki bo to pismo tam poširal enakim potom Vam bomo poslali tudi drugi material, upajoč da tem potom boste vse v redu prejeli.

Tovariši, toplo se Vam zahvaljujemo za dosedaj izvršeno delo, bodite tudi v nadalje neumorni na delu za "Srebrničev spomenik", kajtemu smo dolžni mnogo več.

Krojačnica
LEOPOLD UŠAJ

Avda. FRANCISCO
BEIRO 5380-82

U. T. 50-4542

VILLA DEVOTO

Srebrnič je bil in ostane kot svetilnik ku-
teri nas je vodil in nas bo vodil do popolne
zmage.

Smrt fašizmu! — Svoboda narodu!
Tajnik: Lojze Jug Predsednik: (Odsoten)

Domače vesti

PISMO

Pismo iz Trsta ima Tinka Tončič de So-
rini. Informacije: San Blsa 1951.

NEZGODA

Naš rojak Alojz Bizaj, doma iz Sabotina
pri Gorici, je za pust imel počitnice in
hotel je te izrabiti, da bi si svoj dom
Villa Madero prebarval. Bil je 5 m v
soko na lestvi, ko se mu je ta prelomila
in je tako nesrečno padel, da si je zlomil
hrbtenico. Padel mu je tudi vrč barve na
glavo in mu povzročil globoko rano. Inter-
niran je v bolnici Durand, Sala 3. postelja
12.

Ta je že druga njegova nesreča, ker pre-
4 meseci se je vozil z kamjonom v Mercedes
ki se je radi poškodovanega krmila zvrtil
v prepad. Zdraviti se je moral 28 dni za
poškodbe.

Želimo mu hitro okrevanje!

"KAMENITE ROŽE" (FLORES DE PIEDRA)

je film, ki je Sovjetska super-produk-
cija in katerega nam predstavlja Ar-
kino Pictures. Posebno je ta film pri-
poročljiv za otroke in v katerem tudi
odrasli najdejo užitka.

V filmu vidimo napetost zamotane
ljubezenske intrige. Kdor želi spoznati
rusko življenje, vidi tu tipične kmečke
zabave. Ljubitelji glazbe slišijo krasne
ljudske melodije in obenem vidimo
tudi ballete in folklorične plesse. Za
otroke je ta film nekaka fantazijska
podzemskega kraljestva in za odrasle
pa nekaka psihologična drama nezade-
voljnega umetnika. Vsak gledalec pa
uživa divno harmonijo barv, ki v
umetniškem oziru prekosi do danes
vsa dela.

To je prvi ruski film dolgega tra-
janja projekcije, ki je izdelan v bar-
vah. Sami niso pričakovali, da bodo
s tem delom dosegli višek v umetni-
sti. Argumentist P. Bažov prejema
dnevno na stotine čestitk za njegov
delo. Ravnatelj A. Ptuško in vsi ostali
umetniki so bili nagajeni s Stalinovo
nagrado, in tudi z mednarodno nagra-
do "Kameškega praznika". Ruska
umetnica E. Družinkova je od Severno-
ameriške kritike bila proglašena za
"najprivlačnejše dosedanja umetnica".
V. Družinkov je imenovan "najbolj-
najlepši in najbolj priljubljen umet-
nik ljubezenskih vlog" Severnoameri-
ških gledalcev. Posebne zasluge pa
je pridobil z občudovanim delom
Provorov, ki je film izdelal v umet-
niških barvah.

TISKOVNI SKLAD

Za tiskovni sklad Slov. Glasa so darovali:
Sivec Juan 2.-
José Novak 2.-

*

Od prodanih Bonov v sklad Slov. Glasa
tov. David Grilj iz Mar del Plata \$ 29.-

NOVO STAVBENO PODJETJE

R. Strehar - J. Lisjak

Calle Ramón Lista 5552 — U. T. 64-1508
Za kalkulacije - Proračune in Firmo
obrnite se do novega konstruktorja

RUDOLFA STREHAR
Zasebno: Calle Virgilio 2941.

SLOVENSKI GLAS

Propietario: CONSEJO ESLOVENO

Director: JOSE NOVINC — Administrador: METOD KRALJ

PODUPRAVE SLOVENSKEGA GLASA

Gospodarsko Podporno Društvo Slovencev v V. Devoto: Simbrón 5148. U. T. 64-1509.
 "Ivan Cankar": Ramallo 4962 — Saavedra.
 Ljudski Oder: Coronel Ramón Lista 5158. U. T. 50-5502.
 Jugoslovansko Društvo Samopomoc Slovencev: Centenera 2249. U. T. 61-1701.
 Slovenski Dom: San Blas 1951. U. T. 59-3667.
 Udruženje Svob. Jugoslavija, Slovenski odsek: Cnel. R. Lista 5158. U. T. 50-5502.

ZASTOPNIKI:

Za Córdoba in okolico: Franc Kurinčič — Pinzón 1639.
 Za Rosario in okolico: Štefan Žigon — Avenida Lagos y Horqueta.
 Za Lomo Negro in okolico: Golobič Marko.
 Za Florido in okolico: Gregorc Ivan — Lavalle 3297, Florida, F. C. del E.
 Za Villa Calzada in Temperley ter okolico: Luis Furlan — Cnel. Flores, V. Calzada.
 Za Villa Lugano: José Brišček — Beron de Astrada 6488.
 Za Caballito: Marija Klarič — José Bonifacio 663, Buenos Aires.
 Za Caseros in Tropezón: Iván Hrovat — Lisandro Medina 1386.
 Za Montevideo: Vera in Milka Ogrizek — Rectificación Larañaga 2235.
 Na Paternalu: Matevž Simičič — Warnes 2101, Buenos Aires.

Buenos Aires, 19 de Marzo de 1947

No. 13

LAŠKA REAKCIJONARNA OFENZIVA

Kakor čitamo zadnje čase so Italijani napovedali pravo ofenzivo na mirovno pogodbo, podpisano 10. februarja v Parizu. Za poveljnika te ofenzive so določili starega nam Slovencev že poznanega lisjaka grofa Sforza.

Že lansko leto, ko se je nahajal povodom svoje propagandne turnee v Buenos Airesu, je rekel, da smo Jugoslovani bolni na možganih, oziroma da smo pijani zmage. Sforza je poslal vsem štirim velesilam hinavsko jokajočo prošnjo, da morajo popraviti pogodbo, seveda nam Jugoslovanom v škodo. Obenem so poslali podobno prošnjo vsem severnoamerikanskim senatorjem, francoskim socialistom in drugim. Ameriški poslanik v Rimu je že obljubil, da so pripravljene revizirati pogodbo. Skoro vsi buenosaireski listi, posebno večerniki, so v posebnih člankih zatrjevali, da z Italijo niso napravili pravičnega miru. Tudi taki člankarji so se dobili, ki so kar na svojo pest postavljali naše meje na Primorskem, dasi niti ne vedo kako se naša dežela imenuje; eden teh je že parkrat zapisal: "Dalmacia Julia".

Nekatera tukajšnja italijanska društva protestirajo, isto njih časopisje, proti krivici ki da je Italijo zadela. Vso krivdo bi radi zvalili na Nemčijo, dasi ves svet ve, da se je fašizem preje rodil nego nacizem in da je fašizem preje lomastil z orožjem po Afriki nego nacizem po Evropi. "Victoria no da derecho", kričijo sedaj. Leta 1919 pa jim je "zmaga" dala "pravico" strahovati in preganjati naš slovenski narod na Primorskem. A mi nismo lačni njihove zemlje, hočemo samo naše.

Pogosto pišejo časopisi, kako beži ljudstvo iz Pulja, nikjer pa ne čitamo, kaj se dogaja v Gorici. Da bi omenjena ofenziva dosegla popoln višek, so za denar najeli neko Marijo Pasquinelli, ki je v Pulju ustrelila ameriškega generala Wintona, za katero tukajšnji "L'Italia del Popolo" predlaga naj bi se jo proglasilo za narodno muenico po vzgladu Cesare Battistija, Nazario Sauro in Oberdanka. Medtem ko je ves slovenski narod na Primorskem hrabri mučenik Pravice, nas imenujejo laški "kulturonosci" nekulturne bande. Stara tržaška potujočevalnica "Lega Nazionale" že spet deluje. Hvali so, da je v dveh dneh zbrala 70.000 podpisov s katerimi se obvezujejo za zvestobo Italiji.

Zelo se moti stari grof Sforza, e misli, da smo v letu 1919, ko je v Rapallu, kot sam piše, strašil jugoslovanske zastopnike kot otroke z vojno, ko je razpravljal z njimi o naši meji, katero je on kot dober "strateg" hotel ob Snežniku. Ob tej priliki se je navidezno ujezil in šel proč, rekoč, da se ne pogaja več ter naj si sami odločijo: privoliti zahtevi ali pa vojno. Na tiho se je smejal, piše: Trdo jim je pustiti nam pol milijona Slovencev.

Danes se pa njemu zdi "trdo" pustiti par tisoč Italijanov pod Jugoslavijo. A mu vsa zvita diplomacija ne bo mogla pomagati. Danes nima opravka s komaj rojeno in osamljeno Jugoslavijo iz leta 1919, marveč z močno in vsemi slovanskimi narodi povezano Republiko Jugoslavijo.

Fašisti so se drli: Mussolini ha sempre ragione. Danes so prav taki dobijo ali izgubijo "sempre ha ragione", vedno hočejo biti na vrhu kot piškav bob.

Tudi cerkvene oblasti niso odsotne pri tej ofenzivi. Tisto noč ko so podpisali pogodbo v Parizu so iz Svete Gore ukradli in odnesli v Gorico podobo Matere božje. To so napravili iz hudobije da bodo lažje hujskali narod proti Jugoslaviji. Enostavno izrabljajo vero v politične svrhe. Potem se pa še čudijo nekateri posvečeni možje, češ, narod nam obrača hrbet, se pa še čudijo neke od Boga. Narod pa se s tem ne oddaljuje od Boga, če hoče na oddaljuje se od Boga. Narod pa se s tem ne oddaljuje od Boga, če hoče na zemlji ustvariti nekoliko socialne pravičnosti, ki je doslej še ni bilo.

Najbolj pa nas boli in ponižuje, da pri tej ofenzivi sodelujejo tudi nekateri naši rojaki. Ni dolgo tega ko smo nekje čitali, da bi ti ljudje radi videli, da bi bila vsa Primorska pod mednarodno oblastjo. Seveda na ta način bi bilo več prostora in moči za intrigiranje proti Jugoslaviji. Po drugi

Vzgoja naraščaja in društvo

Eno najbolj perečih vprašanj v naših društvih je pomanjkanje mladine, ki bi zadostno poznala naš jezik ter bi bil asposobna nadaljevati naše društveno delovanje. Ta nedostatek se že zelo čuti v društvih, ker starejši rojaki so od delovanja že utrujeni, a mlajših, ki bi bili sposobni prevzeti kakšno mesto, pa skoro ni, oziroma, kolikor jih je izvečine ne poznajo dovolj naš jezik in ne naših navad. In v bodočih letih bo to vprašanje še bolj občutno, cko ne ukrenejo kaj primernega v društvih. Toda, kako rešiti to vprašanje.

Naša tukajšnja društva so posneta po onih, ki smo jih imeli v domovini. Tam pa ni bilo tega vprašanja, ker tam je bil ves naraščaj že od staršev in druge družbe vzgojen v našem duhu ter je v prejšnjih letih obiskoval naše šole. A ko je dorasčal, ga je sama širša družba spravila v eno ali drugo društvo, če je to bilo kje v bližini. V domovini je bila nanreč cela vas oziroma cel okraj kot eno samo društvo, ali kot ena večja družina, kjer so lahko tudi brez društvenega odbora imeil različne nastope, predavanja itd. A kar je glavno: imeli so tudi šole za mladino.

To našo družbo iz domačega kraja nam v tujini najbolj nadomešča društvo, ki ima tukaj drugačne naloge, kot jih je imelo v domovini.

Tudi naša tukajšnja društva gojijo petje, spravijo na oder kakšno igro ter skrbje za družabnost in razvedrilo, kakor so to delala tudi društva v domovini. A naloga tukajšnjih naših društev je skrbeti za naraščaj in ga po možnosti vzgajati v našem duhu. Posamezna društva so skušala nekaj napraviti v tem smislu, a izvečine ni bilo pravega razumevanja za ta požrtvovalni namen, in to ne samo v društvih, nego ga ni bilo dovolj tudi pri družinah. A danes je to vprašanje kar samo od sebe začelo siliti na dan, in kar je glavno: tudi med mladino je opaziti več zanimanja, ne samo za društveno delovanje, nego tudi za našo govornico. S tem mladina že neka-ko obsoja nemarnost svojih staršev in tudi nemarnost po društvih, ker je niso znali podučiti v naši besedi. In za takšno mladino bi bilo treba nekaj napraviti v društvih. Ali kako?

Da bi sedaj ustanavljali kakšne šolske tečaje, na to ni misliti; mladina hodi v tukajšnje šole, s katerimi je dovolj obložena ter bi ji bil nov pouk le prehuda duševna muka, ki bi otroke bolj odganjala od učenja. Vendar bolj odrasle otroke, ki jim šola že ne dela več toliko težav, ali one, ki so že

šole prosti, lahko zbirali v društvih ter jih seznanili z izgovorjavo naših črk, v kolikor se te razlikujejo od kasetljanskih. In tudi z vajami v čitanju primernih spisov je začet; predvsem onih iz slovenskih šolskih knjig. Seveda mora biti pri tem pouku vsa izgovorjava slovenska in slovenščina mora biti edini predmet; druge predmete se namreč že učijo v tukajšnjih šolah. Če bi se tega zvesto učila bolj odrasla mladina, bi to kmalu posnemali tudi mlajši otroci, in če bi k temu še starši prn pomagali — kar bi še največ pomagalo — bi prav gotovo imeli v društvih več mladih ljudi, ki bi vsaj za silo znali naš jezik, bi poznali naše težnje, naše običaje itd. Za takšen trud pa je treba dati mladini nekaj zadoščenja. In v društvih je to lahko dati. Mladina namreč zelo rada pokazuje, kaj zna, in oni, ki se dobro učijo, se jim da prilika za deklamiranje na odru, za petje kupletov, za odrske igre, sploh za kar je kdo sposoben.

Za izvedbo takšnega načrta pa je treba primerne organizacije. V društvih imajo svoje pevske zборе in svoje pevovodje, svoje igralske odseke itd. A v društvih bi moral biti tudi mladinski odsek, ki bi imel svojega voditelja, kateri bi se bavil s poukom našega jezika pri mladini. Za to nalogo pa bi morali izbrati samo takšne osebe, ki imajo za to dovolj sposobnosti in tudi nekaj dobre volje; osebe, ki bi znale ustvariti zanimanje za tak pouk pri mladini. In kdor bi se z ljubeznijo posvetil temu poslu, bi gotovo tudi dosegel lepe uspehe v tem pogledu. A če bi se še kdaj delile kakšne nagrade ali diplome med nami, bi morali dobiti te predvsem oni, ki bi se s požrtvovalnostjo in z uspehom trudili pri pouku našega naraščaja.

V pogledu naraščaja je že mnogo zamujenega in marsikaj nepopravičnega, a vse izgubljeno pa vendar še ni. Če bi začeli z smotrnim delom tako kot nam narekujejo prilike, bi z gotovostjo še mnogo dosegli pri naši mladini. A dobro bi bilo, ko bi še kdo povedal svoje misli v tem vprašanju.

CORTINAS ENROLLABLES de MADERA
COMPOSTURAS EN GENERAL

CALDERON 2851. Bs. As. U. T. 50-1344

strani se hinavsko čudijo, kako je mogla Jugoslavija podpisati mirovno pogodbo brez Gorice. S tem hočejo reči, da nas je jugoslovanska vlada opeharila za našo popolno svobodo kot nam je bila obljubljena in nas skušajo nahujskati proti sedanjemu režimu. Za zelo velike tepce nas imajo, če mislijo, da bomo tej zlonamerni propagandi nasedli. Jugoslovanska vlada je napravila vse kar je bilo v njeni moči, da bi bili vsi Slovenci priključeni k Jugoslaviji in če se to ni zgodilo, leži vsa krivda na Anglosaksoncih s katerimi še nismo poravnali računa. Ko se bodo angloamerikanske čete umaknile z naše meje in iz Italije ter bodo v zadnji prišli na krmilo resnični predstavniki italijanskega naroda, bomo meje pravično uredili. Do takrat pa se bomo borili proti italijanskim ofenzivam starih liberalnih in imperialističnih strategov, katerim načeljuje sedaj grof Sforza. oDsej so še z vsake ofenzive pobegnili in tudi iz te bodo, pa naj se skrivajo pod katerokoli krinko.

20 in več let je odkar smo zapustili naše rojstne kraje, toda spet se nam nudi prilika jih videti potom slik na razstavi Slovenskega Glasa, 5. in 6. aprila.

NAŠI PROBLEMI

Poroča in komentira V. ČERNIC

Das ravno današnje ameriškano življenje je pomehkužilo marsikatero rojaka, da je pozabil na mater in domovino, ter s tem tudi indirektno odtegnilo naši koloniji, da je pozabil na društva, časopisje in posebno, moramo priznati, da borba v domovini in njene posledice so vplivale na našega povprečnega rojaka, kateri je ostal vsa ta leta, oziroma še je, en tih "brezdomovinec" ter s tem postal nekako mlačen do naših narodnih problemov. Gotovi del krivde v tem oziru so nosile razne vlade v stari Jugoslaviji, ker ravno toliko so se zanimali za izseljence kot za — špansko vas.

Časi so se izpremenili in tako tudi sistem v domovi. Današnja vlada, se močno zanima za izseljenstvo in to potrjujejo razni dokazi.

Narod v domovini, ne samo da je znal trpeti, bojevati in zmagati, se danes dviga iz razvalin in opustošenja; gradi in tako hitro obnavlja porušeno domovino, da celo sovražniki Jugoslavije se čudijo od kod ta energija? In v tem kolektivnem delu se odlikuje posebno mladina, katera tekmuje med seboj kdo bo več napravil. Kako je ponosna se razvidi iz pisma, ki ga piše dijakinja sestri:

"Prej je bila navada, da iz mesta so nas, ki smo z dežele zmeraj "zafrikavali" z "kmetavzarji", danes tega ni več, smo vsi tovariši, celo naš profesor nam pravi tovariši. Ti ne veš kako človeka prime do srca to naše bratstvo. Kako se učimo z veseljem in drug drugemu pomagamo, v nedeljo pa postanemo "udarniki" . . ."

Tako kot naši tovariši gradijo novo domovino, tako je naša dolžnost, da gradimo novo kolonijo, da ne bo breme domovini ampak v pomoč. Mnogo je načinov in sredstev za zblizanje z domovino, toda najvažnejše v tem oziru je tisk in to je naš "Slovenski Glas".

V zadnjem času je bilo več predlogov za izboljšanje in razširjenje "Slovenskega Glasa". Toda predlog za propagando osebno po okrajih je eden najbolj uspešnejših, če hočemo, da podvojimo naklado lista. Imamo še lepo število rojakov, kateri niso še naročili na list. Pred časom, ko sta izhajala dva, je še bil vzrok, češ ko bo samo eden se bom naročil, toda danes imamo samo eno glasilo in ni nobenega izgovora, ampak samo dobre volje je treba. Misel, da bi se mladina zavzela za to delo je izvrstna, seveda s tem ni rečeno, da starejši ne smejo pomagati, nasprotno vsak je poličan na to koristno narodno delo, samo smo mnenja, da uprava, bi izvolila en odsek v ta namen in ta propaganda naj bi se vršila vsaj šest mesecev. Ta odsek, skupno z mladino naj bi izdelal načrt kako in na kakšen način izvesti delo za pridobitev novih naročnikov.

Tudi ne bi bilo napačno, če bi se posamezna društva v svojem delokrogu postavila z svojo mladino na tekmovanje z drugimi društvi. Za vspeh in boljši uspeh te propagande bi bilo priporočljivo da Slovenski Svet določi primerne nagrade.

Ne bi bilo odveč, ako bi se tej kampanji pridružili tudi naši zastopniki v notranjosti dežele, posebno po mestih. V vsako slovensko hišo "Slovenski Glas", to bi moralo biti geslo te kampanje, zato upamo, da v najkrajšem času bo to v teku.

Z druge strani se dela, za izboljšanje pisanja lista. V ta namen se je ustanovil uredniški odbor, kateri ima nalogo postaviti pisanje lista na višino, katero zahteva današnji čas. Zato tudi vabi vseh, kateri imajo veselje in zmožnost dopisovanja, naj pošljejo uredništvu kak članek, posebno se obračamo do tov. v Córdoba, Rosariju, Montevideu in drugih raznih naselbinah.

Še drugo nalogo si je vzel ta odbor, to je da priključi mladino in našo ženo. V ta namen se bodo vršili sestanki v najkrajšem času, da mladina in naše ženske izberejo iz svoje srede ljudi, kateri bodo pomagali našemu glasilu do tega, da dobi ženski in mladinski vestnik, ker danes vidimo iz časopisja, ki prihaja iz domovine kakšno vlogo igra naša žena in mladina. Zato je skrajni čas, da tudi na tem polju pridemo do pozitivnega delovanja. Zato že danes priporočamo našim organizacijam, da vzamejo to zadevo v pretres in tako rešimo ta problem na čimbolj uspešnejši način.

Upamo, da naša društva, delegati istih, podeželski zastopniki, naša mladina in naša žena nas bodo podprli v tej kampanji za podvojitev števila naročnikov ter ob enem da postavimo list na višino, kot to zahteva naša kolonija. V nabiranju pomoči bratom v domovini so se vsi odzvali, eni več, drugi manj, zato tudi v tej kampanji nam ne bo nobeden odrekel pomoči in uspeh bo gotov. Na delo za naš tisk v tujini!

ROJAKI V ROSARIO IN PROV. SANTA FE

Če potrebujete uradne prevode vaših krstnih, poročnih in drugih listin, obrnite se na našega prevajalca (Traductor Público Judicial)

SAN LORENZO 937 Rosario

Kadar imate opravka v Bs. Airesu ne pozabite, da boste najbolje postreženi po zmernih cenah v HOTELU "PACIFICO"

Anton Bojanovič
CHARCAS 769 — BUENOS AIRES

Nekdanje in sedanje napake državnikov

Ko sledimo sedanjim mirovnim konferencam, nam misli nehote uhajajo za kakšnih 130 let nazaj. Tudi takrat, po padcu Napoleona, je bila doba večjih konferenc ali kongresov, na katerih so določevali meje raznim državam in pretresali vsakovrstna vprašanja tedanje Evrope. Glavno besedo na tedanjih zborovanjih so imele Avstrija, Rusija in Prusija. Na predlog ruskega carja Aleksandra I. so tri omenjene države ustanovile "Sveto zvezo" (Santa aliansa), h kateri so pozneje pristopile vse evropske države razen Anglije in Turčije. Čeprav so tedanji krogi polagali veliko važnost tem zborovanjem — in še danes govori kakšen ameriški časnikar s spoštovanjem o Santi aliansi — so bili uspehi teh v splošnem zelo pomanjkljivi in po smrti carja Aleksandra (I. 1825), a še bolj vsled nasprotovanja Anglije, je Santa aliansa popolnoma razpadla brez vsake slave.

Glavni namen Sante alianse pa ni bil določevati meje posameznim državam, nego predvsem še nadzorovanje vladne oblike in državne uprave po Evropi. Vladovali so namreč bili takrat zelo v skrbeh ne samo za svoje prestole, nego tudi za absolutistični sistem, ki se jim je zdel edino pravi za vzdrževanje reda. S francoskimi vojskami se je namreč duh francoske revolucije razširil po vsej Evropi, in še posebno po večjih mestih je zahtevalo ljudstvo več politične, kulturne, socialne in gospodarske svobode, kar ni šlo v račun tedanjim absolutističnim vladarjem. V nasprotju z drugimi ruskimi carji in tudi v nasprotju s tedanjimi vladarji sploh, se je car Aleksander nagibal bolj na demokratično stran ter je bil zelo popustljiv napram zahtevam evropskih ljudstev, medtem ko sta pruski kralj in še bolj avstrijski cesar trdovratno vztrajala na svojem absolutističnem stališču, podpiranem z ogromnim policijskim aparatom. Avstrijskemu cesarju je stal ob strani njega vredni minister, knez Metternich, ki je bil dejanski poslovodja teh konferenc, a obenem je skrbel, da so bile prav do pičice izvajane politične in druge policijske odredbe. Ljudstva niso imela niti najmanjše besede pri tedanjih konferencah ali pri sklepanju miru.

Ta reakcionarna skrb tedanjih državnikov je zelo ovirala gospodarski razvoj tedanje Evrope. Brž ko je bilo konec policijskega pritiska, so začeli po Evropi izkoriščati mnoge iznajdbe in pršlo je do splošnega napredka in blagostanja, kakoršnemu ni najti primera v zgodovini, a do kakoršnega bi nikdar ne prišlo če bi obveljale odredbe Sante alianse.

Kljub temu, da je ostala Santa aliansa, vsled svojih neuspehov in

svojega reakcionarnega delovanja povsod na slabem glasu, nodijo sedanjim državniki skoro isto pot in delajo podobne napake. Dosedaj najvažnejši mirovni dogovor je brez dvoma razmejitve med Jugoslavijo in Italijo. Ves ta dogovor je pa politično-diplomatska pokveka, kakršne ni najti v zgodovini. Našo deželo Primorsko, ki je ena manjša gospodarska enota, so razdelili na tri dele. Meje, ki gredo okoli tržaškega zaliva, mimo Tržače (Monfalcone) in okrog Gorice niso naravne ni etnične ter režejo izključno slovensko ozemlje; odrežejo vsa Slovenijo od svoje morske obali in odrežejo čez dvestotisoč Slovencev in svoje narodnostne države, za katere so se toliko borili v sedanji vojni. Kakor nekdanji državniki, tako tudi sedanjim ni vprašali ljudstva, kam bi hotelo pripadati, nego so inu vsilili mejo, ki bo v gospodarskem oziru pogubna vsemu prebivalstvu naše dežele, a usodna bo pa še posebno za Trst in za Gorico. Pripomniti je še, da so imele besedo pri razmejitvi razne države iz Amerike, Afrike, Avstralije, Kitajska, a ni je imelo ljudstvo, ki tam živi, ki živi strnjeno na svoji zemlji že trinajst stoletij, in kjer so italijanske manjšine po mestih naše dežele slične raku ki se zajeda v zdrav organel. Toda kljub bolezenskemu pojavu teh manjšin, ni bilo treba državnikom delati takšnih operacij z naše deželo, ker takšno stanje innogo bolj ogroža mirno sožitje med Italijo in Jugoslavijo, kakor bi ga ogrožala ena skrajšana in naravna meja, pri kateri bi spadali Trst in Gorica k Jugoslaviji, kjer bi imeli ti dve mesti svojo gospodarsko in kulturno avtonomijo. S te razmejitvijo so zavezniki dali potu italijanskemu imperializmu in šovinizmu. A da so ta dva elementa naravna za mir, to nam dovolj jasno pričča zgodovina poslednjih petdeset let.

CARPINTERIA MECANICA
ANTONIO
GREGORIC
MURGUIONDO 1365
U. T. 68-0015
ESPECIALIDAD

Z žalostnim srcem naznanjam vsem znancem in prijateljem, da je v Gorici pri svoji hčeri Avgustini zatisnila za vedno oči v 84 letu starosti naša ljubljena Mati

Jožefa Lozar roj. Cigoj

V Evropi žalujejo hčere Albina, Angela in Avgušina s svojimi družinami; v Argentini sin Faustin ter vnukinja Marija Irene.

Pustila si to solz dolino
O Mati zabljenja nikdar
Odšla si v boljšo domovino
Kjer prave je ljubezni žar,

BILJE — BUENOS AIRES — Februar 1947.

SLOVENSKA JURIDIČNA PISARNA
ODŠKODNINE — ODSLOVITVE — NEZGODE — DEDŠČINE
IN VSE SODNIJSKE TRAMITACIJE
Uradne ure: od 18 do 20

DIAGONAL NORTE 1119 - Piso 8° - Escritorio 823
Nasproti Obelisku

Buenos Aires
U. T. 35-6243

RUDOLF KLARIČ
INDUSTRIJA ELEKTRIČNIH IZDELKOV

JOSE BONIFACIO 663

BUENOS AIRES

DR. METOD MIKUŽ:

IZ ŽIVLJENJA DUHOVŠČINE IN CERKVE NA SLOVENSKEM

(Ta članek je za SANS napisal dr. Metod Mikuz, predvojni tajnik ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana, ki prihaja iz poznane ljubljanske meščanske družine. Študiral je na ljubljanski bogoslovski in teološki fakulteti. Njegova doktorska disertacija je bila kot odlično delo poslana v vpregled višjim vatikanskim cerkvenim krogom. Dr. Mikuz slovi kot odlični teolog in radi tega je njegova razprava o cerkvi in politiki toliko važnejša. Leta 1942 je šel v partizane ter bil verski referent Glavnega štaba Slovenije. Pričujoča slika je iz tiste dobe. Po osvoboditvi ga je ljudstvo kočevskega okraja izvolilo v jugoslovansko zvezno skupščino v Beogradu. Dr. Mikuz je bil med prvimi duhovniki, ki je pravilno ocenil postopanje škefa Rožmana za navadno izdajstvo slovenskega naroda ter moralno in stvarno podprl narodno osvobodilno gibanje. SANS.)

★

Ko je slovensko zemljo meseca aprila leta 1941. pregazil trojni okupator. Hitlerjanci, Italijani in Madžari, so se demokratične sile slovenskega naroda kaj hitro znašle in že 27. aprila istega leta osnovali Osvobodilno fronto, katere osnovna naloga je bila: neizprosno in oborožen upor proti okupatorjem, obenem pa graditi in utrjevati med svobodoljubnimi množicami resnično in pravo demokracijo, kajti samo ta more sprostiti vse pozitivne in napredne sile v ljudskih množicah, ki so edine sposobne izdržati in dobojevati krvavo osvobodilno vojno in ustvariti tisto svobodo, o kateri se sanjali najbolj in največji slovenski duhovi in katero danes uživamo, združeni z ostalimi jugoslovanskimi narodi v Titovi Jugoslaviji.

Nadvse jasno je, da se tega največjega in krvavega napora v zgodovini našega naroda niso niti z najmanjšo voljo do sodelovanja udeležile nedemokratične sile in da so se, na zadnjaške kot so bile vselej in vselej pripravljene zatreti vsak svobodoljubni poizkus delovnih ljudskih množic, v razmiroma najkrajšem času spečale z okupatorjem in tako zašle na najžalostnejšo pot narodnega izdajstva. Kakor je slovenskim ljudem, ki iskreno verujejo v Boga in njegovo Pravičnost težko priznati, vendar morajo resnici na ljubo in po svoji vesti to tako danes kot pred štirimi leti jasno in nadvse odločno pribiti pred vsem svobodoljubnim svetom žalostno resnico, da so uradna katoliška Cerkev, njen višji pa tudi nižji kler skoraj brez vsake izjeme odigrali, v veliki domovinski vojni najžalostnejšo vlogo, vlogo Judeža-izdajaleca in si s tem na-

kopale pravično in upravičeno kazen in nejevoljo poštenega dela slovenskega naroda. Ne da se ne olepšati, ne opravičiti in še manj zmanjšati njihova velika krivda, kajti radi njihovega judeževskega izdajstva so umirali tisočeri in tisočeri Slovencev bodisi kot interniranci po italijanskih in nemških taboriščih, bodisi kot talci, bodisi kot od njih zapeljani izdajalci v belogardističnih bojnih formacijah in radi njih je gorelo nebroj vasi in domov.

Ko so zmagovalne Titove armade osvobajale Slovenijo, se je izdajalskega slovenskega klera lotil velik preplah, kajti jasno se je zavedal svojega zločinskega početja in zato je bežal z umikajočo se Hitlerjevo armado in kvizlinškimi tolpani domobrancev, hrvatskih ustašev in srbskih četnikov in se naselil, še danes nekaznovan, bodisi po tistem delu slovenskega ozemlja (Koroški in Primorski), ki ga še upravljajo vojne oblasti zapadnih zaveznikov, bodisi nekje po Severni Italiji, najhujši nekateri krivci pa so zbežali celo v Ameriko. Jasno je, da je bežal med prvimi tudi tisti, ki je ves čas osvobodilnega boja ščuval slovenski narod na medsebojno sovraštvo in na boj s partizani, češ, da so to roparske in razbojniške tolpe, ukazoval in dajal nižji duhovščini navodila, kako naj na prižnici in v spovednici v vesti prepoveduje vsako sodelovanje z Osvobodilno fronto, tisti, ki je z mašo in s svojo navzočnostjo dajal moralno upravičenost zaprisegi Hitlerjevih pomagačev in hlapcev — slovenskih domobrancev — ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, katerega je v preteklih mesecih slovenska ljudska

oblast obenem s "prezidentom" Rupnikom in SS policijskim generalom Rösenerjem pravično sodila in obsodila za vsa njihova veleizdajalska početja.

Duhovščina, ki ni zbežala in ki je slovensko ljudstvo ni obsodilo, ker se je zadržala vsa štiri leta zgolj pasivno in ni na noben način, čeprav je bila to njena edina dolžnost, pomagala in sodelovala s poštenim ljudstvom, se je sprva na vse načine prizadavala prepričati svobodoljubni in svobodni slovenski narod, da bo od dneva zmage dalje z vsemi močmi sodelovala in pomagala graditi novo in lepšo bodočnost. Kot je vsa štiri leta krvave berbe povdarjala pod Hitlerjem in Mussolinijem, da je vsaka oblast od Boga, tako je tudi od dneva svobode obljubljala in zatrjevala, da se bo pokorila novi, to je, ljudski oblasti, istotako radi Boga. A resnici na ljubo je treba povedati, da je bila to velika laž in obenem dovolj jasen preizkusni kamen, kakšna je pač njihova vera in iskrenost. Glejte! Hitlerju in Mussoliniju so se pokoravali — ker sta imela, kot so trdili in učili, vso svojo nečloveško oblast od Boga samega — novi, ljudski oblasti pa se nočejo pokoravati. Privatna zadeva njihove vesti je sicer, kako bodo enkrat zagovarjali svoj greh, nikakor pa ni nekaj zgolj zasebnega to, da s to svojo nepokorščino, nesodelovanjem in nezvestobo do naroda v kar največji meri majejo in devajo v nič ugled pravega Kristusovega nauka in njegove Cerkev.

Prav nobena skrivnost ni danes, da duhovščina, ki je še ostala v Titovi Jugoslaviji, vzdržuje ilegalne zveze z višjim in nižjim klerom, ki je kot sramotni in zločinski ubežnik nekje izven države in da vsi skupaj hočejo škodovati ugledu nove Jugoslavije in razkričati njeno pravo demokracijo kot najhujšo tiranijo, kot "rdeči raj", kot "ekspozituro Moskve" in podobno. Slovenskim ljudskim množicam, ki so v težkih dneh svojega naroda stavile vse svoje narodnostno in človečansko dolžnost, je danes sicer jasno, da je vse to gola in zlonamerna laž in nima tudi najmanjšega strahu, da bi tako blebetanje in klevete kakorkoli moglo škodovati domovini in njenim silnim in nesebičnim naporom izgraditi res lepo in srečnejšo bodočnost in je zatorej ta "problem" v domovini nadvse jasen in rešen. Prav tako pa se slovenski narod tudi zaveda, da morajo vse te klevete radi nepoučenosti le škodovati ugledu njegove domovine kje v inozemstvu, zato je čisto na mestu, da si ysaj v najbežnejših črtah ogledamo naš "rdeči raj".

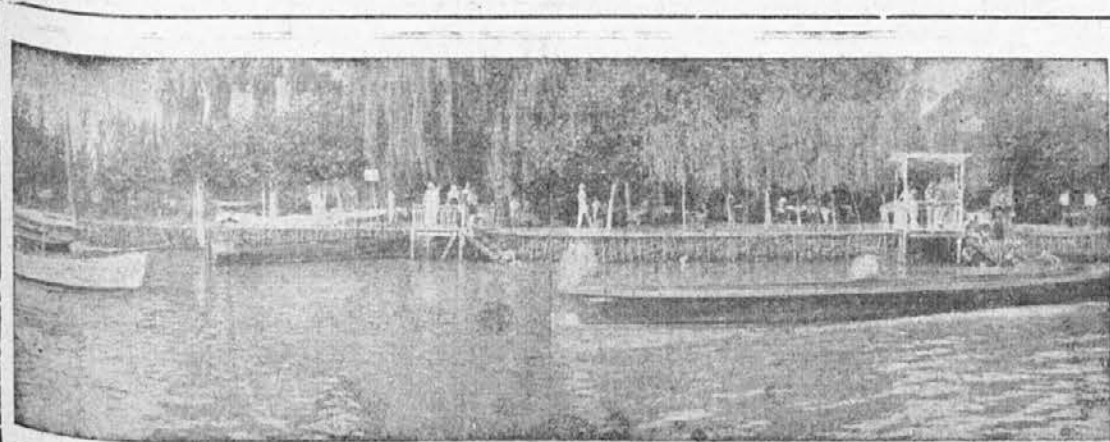
Štiri stvari so v Titovi Jugoslaviji radi katerih je slovenska tu - in inozemska duhovščina zagnala velik krik in vik. In to so: ločitev cerkve od države, civilni zakon, ločitev šole od cerkve in agrarna reforma.

Vsakemu je znano in jasno, da je

vsaka moderna država, ki se je kakorkoli že otresla klerofašističnih teženj in manir, izvedla prepotrebno ločitev cerkve od države. Moderne države stoji na povsem zdravem stališču, ko smatrajo cerkev, dokler se izkaže kot neškodljiva interesom države, za družbo, ki lahko obstaja z vso svojo organizacijo in naukom, za nekaj privatnega, to se pravi, da cerkev nima nobene pravice ne dolžnosti vtikati se v državne zadeve in obratno tudi ne država v cerkvene. Države so se pravilno zavedale, da bo s tem enkrat za vselej odpravljen ves škodljivi vpliv klerikalizma, ki je stavlil ovire napredku kjer jih je le mogel in znal. S tem seveda pa ni bila zadovoljna duhovščina, ki je izprevidela, da s tem izgublja svojo monopolistično vlogo nad javnim in državnim življenjem slovenskega naroda in zato je v svojem brezmočnem srdu razkričala v svet, la se v Jugoslaviji preganja duhovščina in da se prepoveduje in prepoveduje bogoslužje. No, kako je s preganjanjem duhovščine, smo že videli, ali če še enkrat povdarimo: ta je itak v glavnem zbežala sama, ker je imela slabo vest, kogar od teh pa je oblast le dobila v roke, je bil, samoposlebi umevno, pravično kaznovan kot narodni izdajalec. Od duhovščine, ki je ostala, ni nihče preganjan zato, ker je duhovnik, kar je nadvse jasno in kar se sklada z npravnimi in človečanskimi zakoni. Da se prepoveduje bogoslužje, je nesramna laž in je priča vsak Slovenec in vsak tujec, ki obišče našo zemljo, da se po cerkvah vrši bogoslužje povsem nemoteno, vodijo se procesije, deli se b. rma itd. Ljudje svobodno in brez vsakih ovir romajo na božja pota in državi ne pride niti na misel, da bi vernike, ki hočejo zadostiti svojim verskim potrebam in željam, kakorkoli že ovirala. Tega tudi ne sme, kajti svoboda vere in bogoslužja vendar ščiti in varuje temeljni kamen vse naše zakonodaje — ustava sama.

Veliko hrupa za nič je bila tudi uvedba civilnega zakona, kakršnega pozna skoraj vsaka moderna država. No, krik in vik je zagnala zopet duhovščina, pametno slovensko ljudstvo pa se poroča kot določa zakon najprej civilno, zatem pa se verni ljudje, kot določa zakon, poroče še cerkveno. Baš to je prava demokracija, da se človeka, ki mu ni do vere — in ti in taki so bili v vseh časih in krajih — ne sili poročati se cerkveno, vernemu človeku pa se dopušča vsa zakonitost, da sklene veljaven zakon tudi po predpisih svoje vere.

Vprašanje verouka. Nadvse razumljivo je in iz kratkega orisa zadržanja slovenske duhovščine tudi vsakemu jasno, da je država zelo previdna, komu naj izroči vzgojo mladine. Kot prava demokratična država je pravilno določila, naj se verouk poučuje v šolah kot neobhoden predmet, dovoljenje za poučevanje pa daje le tistem duhovniku, o katerem je saj ko-

RECRCO EUROPA

Prilaven za nedeljske izlete v Tigre. - Prevoz s postaje Tigre F.C.C.A. do Recrea in nazaj:

\$ 1.— za otroke \$ 0.50

★
Lastnika:
BRATA ROVTAR
Tigre FCCA. U. T. 749-589

Río Carapachay

JOYERIA — RELOJERIA

Deslavnica in popravila

ADAR'S

CARLOS PELLEGRINI 387

PLATERIA — REGALOS

Delavnica

Klijenti, ki se predstavijo s tem oglasom dobijo 5 % popusta.

likor toliko prepričana, da mladino ne bo kvaril. Prebridke skušnje je namreč doživel slovenski narod prav z mladino, ki so jo vzgajali klerofašistični duhovniki! Nezaupanje do sedanje duhovščine torej ne izvira iz države same vsled neke sovražnosti ali nerazpoloženja do duhovščine, temveč, kot smo videli, iz izdajalskega in nenarodnega zadržanja celokupne slovenske duhovščine. Ali povedano drugače: Nobenega vprašanja bi ne bilo, kdo naj uči verouk po šolah, če bi se vsi duhovniki s škofom na čelu borili za svobodo svojega naroda in če bi ne bili izdajalci.

Agrarna reforma je bila med delovnim ljudstvom sprejeta z velikim odobravanjem, ne pa seveda med duhovščino. Čeprav je vsaka cerkvena zemlja po kanonskih določilih v prvi vrsti zato, da krije cerkvene potrebe, zato, da se iz nje izdržuje duhovnik in v tretji vrsti, da podpira reveže in karitativne (dobrodelne) ustanove, se je na Slovenskem že zdavnaj pozabljalo in pozabilo na prvo in tretjo strogo obvezno cerkveno določilo. Zato je duhovščina ob izvedbi agrarne reforme edina zaupila in začela veliko, povsem neuhovniško gonjo: ljudi, ki so dobili cerkveni svet, so strašili z božji mi in cerkvenimi kaznimi, odrekli so jim spovedno odvezo in tako dalje. Klasičen primer, kako je propadel pravi smisel cerkvene zemlje in njene imovine je pri nas n. pr. cistercijski samostan v Stični, ki je, mesto da bi po svojih redovnih pravilih iz bogatih zemljiških dohodkov podpiral veliko revščino svoje okolice, rajši ustanovil TOVARNO SALAM, KLOBAS IN SIRA in tako mesto dobrodelne cerkvene ustanove rajši postal kapitalistični veleobrat.

V Titovi Jugoslaviji, v Titovi Sloveniji je torej red in ne revolucija, ne pobijanje nedolžnih ljudi, ne preganjanje duhovnikov, ne vere, ne bogoslužja. Sicer pa smo jugoslovanski narodi z veseljem sprejeli prijateljsko pogodbo z bratsko češkoslovaško državo, zato je tistemu, ki morda še dvomi, potrebno samo to, da naj pride sam in pogleda. Videl in spoznal bo, da je pri nas resnična demokracija, zato tudi prava in iskrena svoboda vere in vesti.

PIZZERIA Emil Laurenčič

Avda. Fco. Beiró 5315
U. T. 50-3525

TRGOVINA JESTVIN "JUGOSLOVANSKA ZVEZDA"

Močnik Ivan
SARACHAGA 4800
U. T. 67-6988

F. HRADILAK

FIAMBRERIA — Puesto N° 8
Mercado "LAS MAGDALENAS"
Fco. Beiro 5276 - U. T. 50 - 6990

INDUSTRIJA PAPIRJA

W I D E R

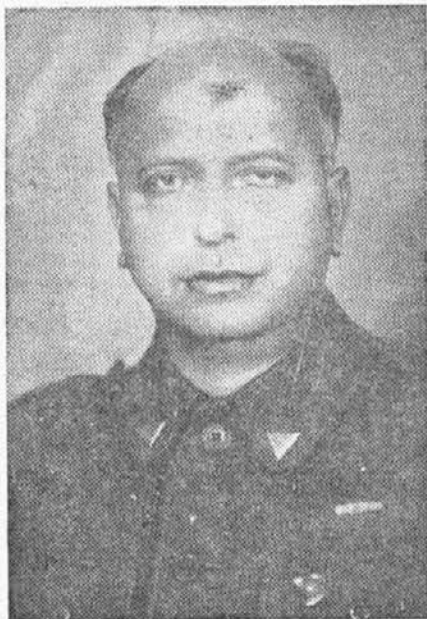
Andrés Fereyra 3965 U. T. 61-2260
Buenos Aires

Stavbinska Kovača G. ŠTAVAR & K. KALUŽA

Laprida 2443 Florida, FCCA

DR. BOGOMIR MAGAJNA:

In še nekaj vam povem...

To je drugi izmed serije člankov, ki so jih za SANS in slovenski tisk v Ameriki napisale vodilne osebnosti v

Nekje pišem o Primorski med drugim: To je zemlja med Kvarnerom, Snežnikom, Triglavom in Furlanskimi ravninami, zemlja kontrastov, alpskih ledenikov in istrskih vinogradov, kraških pustinj in vipavsko-goriškega paradiza, zemlja reke Soče, ki je sinja kot pesem, da je menda samo ena reka na svetu tam v daljni južni Ameriki še tako sinja, in zemlja zelenin, včasih divje besnih hudournikov Reke, Gornje Timave, ki drvi in pada skozi orjaške podzemeljske dvorane škocijanskih jam ter se izroči pri Devinu tiha in udana v naročje Adrije... Ta zemlja je kot okamenela fantazija prirode v Postonjskih jamah, kakor da je nekdo za večno uklesal naše pravljice v orjaške kristale. Neizmerna je samotnost mračnih smrekovih gozdov Trnovske planote, a svetli in veseli so trepeti ozračja nad Istro. Morje je objelo to zemljo v svoje naročje, levico je stegnilo tja mimo Miramara do izliva Soče, desnico tja mimo vrhov Velebita. To morje — kot da je večno zaljubljeno v zemljo in je nikdar ne izpusti iz svojega naročja, to naše morje! To morje je lepo, kot je lepo samo še morje tam okoli Jave, Celebesa, Havajev, Kalifornije, Lofotov. To je zemlja žarkega sonca in kot noč črnih oblakov, neizmerne tišine in besnih viharjev. In barve, barve, barve, neprestano se izpreminjajoče hip za hipom. Zemlja planinskega in južnega cvetja, črnolasih in zlatolasih deklet, polnih težke resnobe in razigranosti smeha, zemlja gozdarjev, pastirjev, kmetov, delavcev in morja, polno mornarjev, dihaajočih s svojo dušo v široki svet. Zemlja je rodila čudovito narodno pesem o lepi Vidi in tisoč drugih pesmi, rodila je pesnike, pisatelje, umetnike. Kako naj bi silna lepota ostala neutešena od tistih, ki so jo znali sprejeti vase in rasti iz nje...

Tako sem napisal nekje, dragi tovariši in tovarišice v Ameriki, in vem, da sem pisal, kot bi pisal iz Vaših src, kajti premnogo Vas je tam iz te zemlje doma, Vas, ki ste morali v U.S.A., Kanado, Argentino, U.S.A., Kanado in Argentino so besede, ki so z bolečino zazvenele v mnogih mojih zgodbah.

Sedaj Vam bi povedal, kar Vam je znano vsem, da ni koticika te Primorske dežele, ki bi ne bila poškrabljena s partizansko krvjo. To se sliši čudno in kratko, pa je bilo nepopisno stra-

mladi Ljudski republiki Sloveniji. Napisal ga je dr. Bogomir Magajna, rojen v Vremah pri Trstu, sin kmečkih staršev. Studiral je v Ljubljani in Zagrebu, kjer je promoviral za zdravnika, in je sedaj zdravnik psihiater v Ljubljani. Napisal je doslej sledeče knjige: Primorske novele, Bratje in sestre, Graničarji, Gornje mesto, Le hrepenenja, Zaznamovani, Oživelci obrat ter mladinske knjige: Brkonja Čeljustnik, Čudovita pravljica o Vidu in labudu belem ptiču, Racko in Lija. Sedaj piše po raznih listih novele iz osvobodilne borbe. Povečini so novele socialne, v mnogih pa se bori proti fašizmu. Več novel je bilo tudi prevedenih na druge jezike, mnogo jih je bilo pred vojno ponatisnjenih tudi v našem slovenskem tisku v Ameriki. Med vojno je bil osemnajst mesecev interniran v srednji Italiji, odkoder je pa pobegnil, odšel k partizanom 20 mesecev, se udeležil težkih borb in postal zdravnik Glavnega štaba partizanske vojske v Sloveniji. — SANS.

šno. Trpljenje je bilo toliko, da ga je bilo v Dantejevem peklu stokrat manj. Ležal sem med padlimi, mrtvimi tovariši, med prijatelji, med znanci in strel v njihove onemele, a vendar tako glasno govoreče oči: TA ZEMLJA JE NAŠA! Kot talce so mi postreljali najboljši prijatelje: pesnika Karla Široka, pesnika Ivana Čampo, pesnika Petra Jernejca, Magdiča Pavleta, pesnika Roba, zdravnika Kamina Mihaela, zdravnika Kocjančiča, mojega ravnatelja Gerloviča, zdravnika Potrato in druge — in ko sem se vrnil v Ljubljano, sem našel svoje omizje prazno. Videl sem goreti vasi, mnogo naših vasi, spoznal sem neizmerna juška dejanja in požrtvovalnost tovarišev, dejanja, kot jih malo pozna zgodovina človeštva...

In sedaj so prišli nekateri, ki menijo, da nimamo pravice, da bi vsa ta zemlja bila naša...

Letos sta mi umrla oče in mati. Neizmerno bridko mi je v duši, saj zaradi fašizma nisem smel domov osemnajst let, da bi jima bil na starost v tolažbo. Šele v času borb sem lahko prišel k njima in pa po pohodu naših krdel proti Trstu. Da bi Vi videli takrat neizmerno veselje v očeh moje matere in očeta, ko so naše trume korakale skozi dolino. Kje je pero, ki bi moglo to opisati? Ni ga takega peresa. In potem sta usahnila kot da sta doživela edino, kar se jima je zdelo vredno, da še doživita: SVOBODO.

In sedaj so prišli nekateri, ki menijo, da nimamo pravice do svobode...

Da, veliko je bilo naporov in trpljenja, kakemu Jack Londonu, ki je bil velik in plemenit človek, se včasih niti sanjati ne bi moglo, da so toliki napor in telika trpljenja mogoči. Pravijo nekateri pri Vas, da uničujemo vero. Mater je spremljal k pogrebu prijatelj duhovnik, bivajoč tam na Brkinih, duhovnik, ki je bil ves čas ob strani partizanov in sam stokrat v smrtni nevarnosti. Taki duhovniki so vredni svobode. Ne zaslužijo pa svobode tisti, zaradi katerih je padlo toliko naših ljudi.

Mi ne počivamo, mi smo kot mravlje, ki jim je zlobna roka porušila mravljišče. Mi neutrudno obnavljamo, neutrudno gradimo. Delo je dobilo toliko čast in ceno kot še nikoli v zgodovini.

Delamo skupaj tovariši med tovariši: delavci, kmetje, uslužbenci, zdravniki, uradniki, profesorji. Zanosno pesmijo na ustih drvimo v prostih urah na kamionih v porušene vasi in potem poje združno kladivo in zdravniška brizgalka in glej čudo, prečudo: iz razvalin rastejo nove vasi, lepše, kot so bile poprej. Uradnice zvečer z veselim zadovoljstvom kažejo žulje na rokah in zdravnik z zadovoljstvom pove, kolikim je brezplačno nudil pomoč in potem gremo skupaj s tovariši delavci na prireditev, kjer zaigramo in zapojemo.

In še nekaj Vam povem. Mi smo z Vami, našimi Amerikanci, kot ena družina. Šele sedaj vemo, da nas razdalja ne more ločiti, ne zaradi pošiljalke ki se jih pritrjuje od svojih ust, ampak zaradi src, ki ne poznajo medseboj razdalj. Mi imamo radi vsakega izmed Vas ki Vas je beda pegnala v tujino. Mi obnavljamo zemljo ne samo zase, ampak tudi za Vas, da se boste vrnili domov in da bo takrat ta dom prostoren in čist.

NEKAJ BOLJ VAŽNIH IZNAJDB IZ PREJŠNJIH DVEH STOLETIJ

Že v 17. stoletju so poskušali francoski ter angleški fiziki in inženirji uporabiti parno kot gonilno silo: toda šele leta 1769 je James Watt v Birminghamu ustvaril popolni parni stroj.

V tekstilni industriji so uporabili na Angleškem prvi predilne stroje leta 1771. kmalu nato so napravili tudi tkalne stroje. Mehanične statve za svilo je iznašel Fraucosiz Jacquart iz Lyona (in s tem je bila omogočena industrijalizacija obrti).

Leta 1774 in 1775 so preizkušali uvedbo parnikov na Seini in 1786 v Edinburgu, vendar je šele leta 1807 uredil Fulton prvo redno paroplovbo po reki Hudson (parnik na kolo). Leta 1818 je šel prvi tak parnik iz New Yorka, čez Atlantik v Liverpool.

Leta 1829 je iznašel češki Nemec Johann Ressel ladijski vijak in s tem ustvaril temelj za razvoj moderne paroplovbe; slednji nastajajo novi tipi bojnih ladij: oklopnice, križarke, torpedovke in druge.

Tudi promet po kopnem se je silovito razvil z iznajdbo lokomotive (George Stephenson: prva železnica je stekla med Liverpoolom in Manchesterom 1825, v Belgiji v Nemčiji 1835, v Avstriji 1837 itd).

Vzporedno se je izvršila iznajdba telegrafa (prvi poskus 1809 Sömmering v Münchenu); tega sta za praktično uporabo popolnoma leta 1833 astronom Gaus in matematik Weber, in temu je Samuel Morse iznašel oddajni in sprejemni aparat s poveljnimi znaki (Morsev alfabet). Okoli leta 1850 je postal telegraf že splošno prometno sredstvo; 1854 so položili prvi kabel Dover-Calais, 1866 pa prvi podmorski kabel (okoli Valencija pri Irski—Nova Fundlandija).

1840 so uvedli poštne znamke na Angliškem, 1861 pa poštno hranilnico istotom leta 1878 pa svetovno poštno zvezo (sprva 21 držav).

Nadaljna uporaba elektrike kot prometnega sredstva je bila iznajdba telefona (Friedrich Reis pri Hamburgu, ki pa je izpopolnil Amerikanec Graham Bell (katerega stoletno rojstva je bila v teh dneh), pozneje še Huges in Edison).

1879 je iznašel Edison električno žarnico in s tem izpodrinil plinsko razsvetljavo (prva v Londonu 1814). (Rusi dokazujejo da so že pred tem letom rabili električno razsvetljavo: potom žarnic s katerimi so razsvetlili glavni trg v Petrogradu (Leningrad).

1897 zgradba prve električne železnice (Siemens v Berlinu).

1897 iznajdba brezžične telegrafije (radio) po poskusih H. Hertzja iz Karlsruhe 1887 je izpopolnil Marconi.

1884 sta Francoza Renard in Krebs napravila vodljiv zrakopolv; njuno iznajdbo je popolnil nemški graf Zeppelin (od 1902 dalje). H koncu 19. stoletja so iznašli na Francoskem avtomobil (Citroen 1895), ki so naglo uvedli v vse druge dežele.

PROGLAS PRVEGA POVOJNEGA SLOVANSKEGA KONGRESA SLOVANSKIM IN VSEM SVOBODOLJUBNIM NARODOM SVETA

Bratje in sestre Slovani, svobodoljubni narodi sveta!

Minilo je leto in pol od časa, ko je Sovjetska armada skupno z armadami slovanskih in vseh svobodoljubnih narodov sveta razbila hitlerjevsko Nemčijo. S pomočjo velikega ruskega naroda so slovanski narodi izvojevali popolno zmago nad svojim stoletnim sovražnikom.

V borbi proti nemškim zavojevalcem in njihovim pomagačem so slovanski narodi znova dokazali svetu svojo veliko moč in nerazrušljivo borbenost. Rešili so svobodoljubne narode sveta pred iztrebljenjem in zastrupitvijo. V borbi na smrt z zvitim in močnim sovražnikom so slovanski narodi pokazali primere vzdržljivosti, poguma in necmajne vere v svojo pravično stvar.

Minili so dnevi težkih preizkušenj slovanskih in vseh svobodoljubnih narodov. Navdahnjeni z naprednimi idejami, zvesti svojim slavim tradicijam, so postali slovanski narodi močna zaslomba miru in napredka, zanesljivo oporišče borb proti nečloveški ideologiji fašizma.

Zvestoba načelom resnične demokracije, goreča ljubezen do domovine, medsebojno razumevanje in vzajemno spoštovanje — vse te poteze, lastne slovanskim narodom, so dobile sedaj nov, doslej nesluteni prostor za svoj razvoj in procvit.

V življenju slovanskih narodov so se izvršile globoke spremembe. V povojni svet so narodi slovanskih držav stopili kot svobodni, popolni gospodarji svoje usode. Sedaj so Slovani krepko stopili na pot mirnega procvita, na pot razvoja demokracije in napredka in nobena stvar več jih ne bo ustavila na tej slavni poti.

Ta pot vodi proti vrhovom svetovne kulture, ki je bila v znatnem obsegu ustvarjena z rokami samih Slovanov.

Slovanski narodi srednje in jugovzhodne Evrope so dosegli samo v letu in pol v svoji povojni izgradnji ogromne uspehe.

V sodelovanju s Sovjetsko zvezo — državo dosledne demokracije — so narodi Jugoslavije in Poljske, Češko-slovaške in Bolgarije ustanovili svoje ljudske demokratične republike.

V vseh slovanskih državah so izpujljene korenine reakcije: uničena je spahijska zemljiška posest in gospodarstvo velikih kapitalističnih monopolov. Za vedno so pretrgane vezi odvisnosti od tujega kapitala, glavna narodnogospodarska bogastva so izročena državnim orkam. V vseh slovanskih državah pripada oblast samo ljudstvu.

Že sedaj so mlade slovanske republike po svojem političnem sistemu in uspehih napredne občečloveške kulture šle daleč naprej. To ustvarja s svoje strani široke možnosti za njihov nadaljnji razvoj in procvit.

Te možnosti — so predvsem v samem bistvu ljudskih demokracij, v tistih ogromnih silah, ki jih skrivata v sebi enotnost in bratstvo slovanskih narodov.

Združeni v veliki ideji uničenja fašizma v vojnih letih, so slovanski narodi sedaj zedinjeni z idejo borbe za mir in varnost, z idejo borbe proti ostankom fašizma. Bratstvo slovanskih narodov, njihovo medsebojno spoštovanje in sodelovanje — so zanesljivo jamstvo miru in varnosti po vsem svetu.

Zato izjavlja Slovanski kongres v imenu svobodoljubnih slovanskih narodov:

Vsak, kdor želi mir, kdor želi procvit narodov, je dolžan vsestransko podpirati bratstvo slovanskih narodov.

Ogromne so izgube, ki so jih slovanski narodi pretrpeli zaradi fašističnih zavojevalcev, velike so žrtve, ki so jih dali za uničenje fašizma.

Mnogo bo treba, da bomo zacelili težke rane, ki še krvave.

Kdo more pri takih pogojih želeti novo vojno? Komu je potrebna nova vojna?

Nova vojna je potrebna samo imperialističnim zavojevalcem. Potrebna je samo tistim, ki bi se radi kakor nekoč igrali z usodo slovanskih narodov, tistim, ki so zainteresirani na tem, da bi Balkan znova postal "sod smodnika" v Evropi.

Dolžnost vseh poštenih ljudi je, da razkrinkujejo spletke hujskačev na novo vojno, da razkrinkujejo njihove lopovske mahinacije, da onemogočajo hujskače na novo vojno, ki se znova pojavljajo.

Borba za mir, vsakodnevna, vztrajna borba — to je tisto, k čemur poziva Slovanski kongres vse Slovane in vse svobodoljubne narode sveta.

Bratje in sestre Slovani svobodoljubni narodi sveta! Vzemite stvar miru v svoje roke!

Danes stoji pred vsem človeštvom naloga izkoreninjenja ostankov fašizma in ustvaritve krepkega miru po vsem svetu. Eno ni možno brez drugega. Močan mir ni mogoč, dokler bodo kjer koli ostanki fašizma. Zaradi tega ne more noben pravi demokrat stati ob strani te borbe. Dolžan je, podpirati mora odločenost slovanskih narodov, s kakršno se bore proti ostankom fašizma in fašistične ideologije in mora prav tako izpolnjevati to sveto dolžnost v svoji lastni državi.

Podpirali se bomo medsebojno na političnem, ekonomskem in kulturnem področju in skrbeli bomo za to, da ne propade noben, niti najmanjši slovanski narod, da si tudi najmanjši naš član ohrani svoj narodni obstanek, svojo narodno kulturo in da si zagotovi svoj narodni razvoj.

Slovanskim narodom je tuja vsaka misel o ogrožanju pravice drugih na-

rodov. Slovanski narodi znajo ceniti svobodo in neodvisnost svojih držav, toda oni prav tako cenijo svobodo in neodvisnost drugih narodov.

Svobodoljubni narodi sveta! Borite se proti poskusom nacionalnega zastrujenja narodov po imperialističnih zavojevalcih! Dvignite se v obrambo načel antifašistične koalicije, poudarjenih na konferenci voditeljev treh velikih držav v Jalti in Potsdamu.

Dragi bratje in sestre Slovani! Ne prestando stojte ob strani miru in varnosti vseh narodov! Borite se za mir, za utrditev bratstva z vsemi demokratičnimi svobodoljubnimi narodi sveta! Krepite veliko prijateljstvo slovanskih narodov, temelj miru in varnosti! Neprizanesljivo razkrinkujte hujskače na novo vojno! Še pogumneje se borite za popolno izkoreninjenje ostankov fašizma, za likvidacijo podružnic reakcionarnih klik!

Utrjujte svoje pridobitve! Še pogumneje korakajte po poti demokratizacije svojih držav, po poti nadaljnega utrjevanja in razvoja svojega ekonomskega in kulturnega življenja.

Krepite vezi večnega prijateljstva s svojo osvoboditeljico in zaščitnico slovanskih narodov — veliko Sovjetsko zvezo!

Naj živita nerazrušljiva enotnost in bratstvo vseh slovanskih narodov!

Naj žive nove demokratične slovanske države: Federativna ljudska republika Jugoslavija, nova demokratična Poljska, demokratična Češkoslovaška, Ljudska republika Bolgarija, ki kažejo zgled demokratičnega preporeda vsem narodom sveta!

Naj živi velika Sovjetska zveza — steber miru in varnosti slovanskih in vseh svobodoljubnih narodov!

Naj živi najboljši prijatelj slovanskih narodov — generalisim Sovjetske zveze Josip Visarionovič Stalin!

RAZPRAVA PROTI SKUPINI NARODNIH IZDAJALCEV IN VOJNIH ZLOČINCEV

(Nadaljevanje)

izreče pravično kazen. Medtem ko so vsi drugi odvetniki pokazali stremeljenje pripomoči sodišču k pravilni oceni zločinov obtoženih, ni bilo tega opaziti pri odvetniku Mojzerju, Krekove mu branilcu.

Obtoženci v zaključnih besedah priznavajo krivdo

Po krajšem odmoru se je proces nadaljeval z zagovori obtožencev samih.

Rupnik: — Iskreno in globoko obžalujem, da sem dal z mojim hudim zablodami o pravem stanju in pravi volji našega ljudstva... zapeljati na napačno in krivično pot, s katero je bilo ljudstvu povzročeno toliko gorja. Najstrožjo kazen za to bom pa laže sprejel, ker sem svojo krivdo spregledal in se zato najiskrenejše kesam.

Tisti pa, ki so za mojim hrbtom in pod mojo firmo brez moje vednosti vršili svoje zločine, so vedno sovražili tudi mene in me po zmagi ljudstva sovražili še bolj, prikazujoč me emigrantskemu ljudstvu kot edinega krivca, da Anglo-Amerikanci niso zasedli vse Slovenije... Instrumenti nasilstva, to so vaške straže, domobranstvo in policija niso kot eksekutiva nikoli bili v mojih rokah, marveč uradno v rokah

okupatorjev, tajno pa v rokah reakcionarnih politikov... Nemškega državljanstva nisem nikoli prosil, pač pa bi moral prositi za državljanstvo v tem primeru, če bi dobil namestitev pri Karnjski industrijski družbi na Gorenjskem. To je vse.

Rösener: — Gospod predsednik, nisem dajal nobenih povelj, ki naj bi vodila k zločinom, katere so izvršili nemški vojaki in oficirji. Najgloblje jih obsojam. Zaradi tega prosim, gospod predsednik, verjemite mi, da sem storil, kar sem moral storiti. Bil sem poslednja inštanca. Mislil sem, da vršim kot vojak in oficir svojo dolžnost. Ako sem se pregrešil, se moram zato tudi pokoriti. Prosim visoko sodišče za olajševalne okoliščine. To je, kar sem imel povedati.

Vizjak: — Predvsem še enkrat izjavljam, da sem kriv in da svoj postopek iskreno obžalujem. Obžalujem še veliko bolj vsa tista gnusna dejanja, ki so se vršila pod zaščito domobranstva... Moje življenje v štabu domobranstva je bilo težko in sem vsak moment samo želel, da se to čim prej konča. Kar sem hotel storiti ob umiku je, da sem absolutno hotel se predati Narodno osvobodilni vojski in še ta-

krat mi je bilo to preprečeno... Obžalujem svoj postopek in prosim, da se ima moj položaj pri razsodbi v vidu.

Hacin je hotel na dolgo in široko še enkrat razlagati svoje obnašanje kot ravnatelj policije ter je odklanjal odgovornost za svoja dejanja. Njegovo jecljanje in trepetanje, ki ju je povzročala smrtna bojazen, sta razburjala natrpano dvorano in njegovo strahopetno obnašanje je poslušalce v mnogih slučajih spravilo v smeh.

"Priznavam (krivdo) le v toliko, da sem pristal na grožnjo, da bodo vsi uradniki dali ostavko, če ne bodo smeli v tistem primeru uporabiti telesne kazni in to samo napram tistim, ki ne priznajo, čeprav jim je po pričah dokazano..."

Predsednik je zaključil razpravo ob 7. zvečer ter naznanil, da bo sodba razglašena v petek 30. avgusta ob 9. zjutraj.

RAZSODBA SODIŠČA

Sodna dvorana na Taboru je bila do zadnjega kotička zasedena, ko so na ukaz predsednika sodišča stražarji privedli obtožence 30. avgusta ob 9. dopoldne. Kapetan dr. Helij Modic in vsi člani sodišča so vstali s svojih sedežev, ko se je pričela brati obsodba.

Za vsakega obtoženca so bili najprej navedeni ugotovljeni zločini, ki so bili na obravnavi dokazani. Obsodjeni so bili:

1. Leon Rupnik na smrt z ustrelitvijo, trajno izgubo vseh pravic in na za-

V torek 28. avgusta je bil v Ljubljani zadnji dan razprave in nastopili so branilci obtožencev. Rupinka je zagovarjal dr. Ilc, ki je dejal, da je bil Rupnik žrtev razmer, da si bili dokazi proti njemu tako zaključni, tako trdni, da ni bilo dvoma o krivdi. Prosil je za pravično kazen po človeškimi postavi. Dr. Grosman je zagovarjal Rösenerja in ga opravičeval s tem, da Rösener ni imel prve besede, temveč je kot vojak le slepo izpolnjeval povelja višjih.

Branilec škofa Rožmana dr. Vrtačnik je dejal, da je njegova naloga težka. Izrazil je mnenje, da je pri ugotavljanju stopnje kazenske odgovornosti Rožmana važno ugotoviti, da je bil Rožman vezan na direktive svojega cerkvenega predpostavljenega, Vatikana. Sicer ga tudi za to zadene vsa odgovornost, vendar pa da ni bilo dokazano, da bi škof razvil vso lastno osebno iniciativo za protinardni izdajalski boj.

Kreka je zagovarjal dr. Mojzer, ki je dejal, da je "človekovo vedenje posledica kakovosti mišljenja, ki ima svoj izvor v željah, želje pa izvirajo ali iz ljubezni ali pa iz sebičnosti." Branil je begunsko vladno kliko in zatrjeval, da je Krek moral oditi z vlado v emigracijo v London, da bi tam nadalje zastopal svojo državo pri drugih narodih. Vizjaka in Hacin sta zagovarjala dr. Čobal in dr. Lokar. Oba sta na koncu svojih govorov prosila sodišče, naj upošteva vse okoliščine in

plembo celotne imovine.

2. Erwin Rösener na smrt z obešenjem ter zaplembo celotne imovine.

3. Dr. Gregorij Rožman na odvzem prostosti s prisilnim delom za dobo 18 let, izgubo vseh pravic za dobo 10 let po izdržani kazni ter na zaplembo celotne imovine.

4. Dr. Miha Krek na odvzem prostosti s prisilnim delom za dobo 15 let, izgubo vseh pravic za dobo 10 let po izdržani kazni ter na zaplembo celotne imovine.

5. Milko Vizjak na odvzem prostosti s prisilnim delom za dobo 20 let, izgubo vseh pravic za dobo 10 let po izdržani kazni ter na zaplembo celotnega premoženja.

6. Dr. Lovro Hacin na smrt z obešenjem, trajno izgubo vseh pravic ter na zaplembo celotne imovine.

Poslušalci v dovrani so stoji poslušali izrek pravične obsodbe nad skupino narodnih izdajalcev in vojnih zločincev. Strogo in pravično kazni so sprejeli z največjim zadoščenjem. Obsojenci so se tedaj zamislili nemirno sedli na zatožno klop.

Nato je sledila obrazložitev sodbe, v kateri je bilo poudarjeno, da je najhujše za vsak narod, če ga vodijo ljudje Krekovega in Rožmanovega kova, ki se proti narodu upirajo na take izmečke kot so Rupnik, Vizjak in Hacin...

Rupnikova, Rösenerjeva in Hacinova kazni je bila izvršena 4. septembra.

(Konec)

POT PO SLOVENSKEM PRIMORJU

Pot po tistem delu slovenske zemlje, ki je na podlagi Rapalske pogodbe pripadla Italiji, vzbuja zmerom misel na veliko žalost našega marljivega, zavednega primorskega ljudstva. Pri tem mislimo na temne sence preganjanja in gorja predfašistične in fašistične Italije. Mislimo na ogromno škodo, ki jo je utrpelo zvesto slovensko primorsko ljudstvo v drugi svetovni vojni. Ta škoda se ceni na 4,5 milijard predvojnih lir. Popolnoma uničenih je bilo 5648 stanovanjskih hiš, poškodovanih pa 7431. Gospodarskih poslopij je bilo 4097 popolnoma razdejanih, poškodovanih pa 1759. Škoda na sadovnjakih in vinogradih cenijo na 170 milijonov lir, v trgovini in obrti 282 milijonov lir, v denarju in vrednostnih papirjih na 192 milijonov lir, ostalo škodo pa na 862 milijonov lir. Nepomnjene so ogromne žrtve človeških življenj in človeškega zdravja. Ubitih je bilo 10803, za delo onesposobljenih 8981. Za 11802 ni nobenega sledu več. Interniranih ali prisilno mobiliziranih pa je bilo 61320 Slovencev Primorcev.

S koncem vojne pa se je pričelo novo gorje dela primorskega delovnega ljudstva. Zapadnjaška imperialistična politika, ki ni imela nikdar smisla za pravilno urejevanje narodnostnih vprašanj, je vsilila razdelitev in razkosanje našega Primorja na dve coni: V cono A pod angloameriško (zavezniško) vojaško upravo in v cono B pod jugoslovansko vojaško upravo. Kdor je imel možnost, da si ustvari jasno sliko o bistvenih razlikah v življenju perbivalstva obeh teh con, bo moral globoko sočustvovati s trpko usodo onih primorskih Slovencev, ki jih je takozvana Morganova črta začasno ločila od rodnih bratov ter jih pahnila v področje angloameriške vojaške uprave, kjer so se dogajale in se dogajajo stvari, ki po svoji krivičnosti in zločinstvu ne zaostajajo v ničemer za onimi v temnem razdobju oblastnikov predfašistične in fašistične Italije. Kakor v politiki in prosveti, tako je Zavezniška vojaška uprava v coni A od vsega začetka ovirala tudi v gospodarskem pogledu vsak izpodbuden korak, vsako dobro, zdravo misel primorskega delovnega ljudstva. Toda to ljudstvo je vajeno trpljenja, pa tudi žilave borbe. Krenilo je po svoji poti, po večini proti volji in željam fašističnih preostankom naklonjene zavezniške vojaške uprave. Ko bi slovenski primorski živelj ne imel v coni A svoje Zadruga vojnih oškodovancev, potem bi ne bilo o kakšni obnovi v tej coni ne duha, ne sluha. S svojim požrtvovalnim, vzglednim delom pa je naše delovno ljudstvo v coni A pokazalo, da lahko samo obnavlja in popravlja vasi iz strahotnih ruševin medvojne časa.

Kmečko ljudstvo se je združilo v svojih kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrugah, ki so se pomnožile in razrasle kljub neštetim oviram Zavezniške vojaške uprave. Slovensko Primorje s Trstom in Istro je namreč že od pričetka sedanjega stoletja preizkušeno žarišče zadruga zavesti in za-

družne rasti. Poživljajo se spomini na december 1903, ko smo pri Sv. Jakobu v Trstu ustanovljali prve prodajnice delavskih zadrug. Šest let pozneje je že delovala Delavska zadruga za Trst, Istro in Goriško. Strm je bil klanec, ki ga je moralo prehoditi naše delavsko združništvo v desetletjih predfašističnega in fašističnega terorja oblastnikov, ki so hoteli z uničenjem zadruga postojank izrvat iz sre zvestega primorskega ljudstva svetlo misel zadruga vzajemnosti.

Toda vsa ta kruta, krivična prizadevanja so bila brezuspešna. Ko zrem danes z Openskega vrha tja doli k Trstu in preko njegove očarljive, kraške okolice, mi uhaja misel k trdno povezani zadruga ljudski organizaciji, saj posluje danes v samem Trstu in njegovem okolišju 97 delavskih zadrug. Iz teh zdravih korenin poštenega, vzajemnega združništva delavnega ljudstva poganja sočna, življenjska izpodbuda zavednim delavskim množicam Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je bilo zasnovano po vodilnih predstavnikih nazadnjaške, imperialistične angloameriške politike samo zato, da se slovenskemu narodu in po njem novi Jugoslaviji zapre pot k sinjim slovenskim Jadranskim obalam.

Kako drugačno, toplo, prijetno je ozračje v coni B, ki je pod jugoslovansko vojaško upravo. Tukaj čutiš zdrav ljudski, življenjski utrip. Tukaj žari upanje v lepše, bližnje življenje. Tukaj lahko občuduješ nezlomljivo voljo do dela in napredka. Veliki so uspehi vsestranske obnove, s katerimi se lahko ponaša slovensko primorsko ljudstvo cone B, ki živi na področju okrajev Idrija-Cerkno, Postojna, Vipava, Koper, Herpelje-Kozina, Grgar in Tolmin. Bilo je treba poskrbeti za začasne lesene in zasilne stavbe v tistih krajih, ki so bili v viharju sovražne okupacije popolnoma razdejani kakor n. pr. Čepovan, Predmeja, Lokavec itd. Pet tehničnih baz je skrbelo za obnovo in gradnjo cest, šol in drugih poslopij. Kljub velikim težavam povojnega časa je izpričalo naše slovensko primorsko ljudstvo krepko voljo za obnovo, delo in borbenost. Danes deluje na področju cone B 55 obnovitvenih zadrug s 3200 člani, ki skušajo pomagati čim več pogorelcem in prizadetim. V najbolj prizadetih okrajih, kjer so vasi popolnoma uničene ali opuščene bodo ustanovljeni še posebni uradi za obnovo kakor n. pr. za Idrijo-Cerkno, Grgar, Ilirsko Bistrico.

Sedaj je vse to marljivo slovensko primorsko ljudstvo, ki je dokazalo ves svoj delovni polet predvsem v trimesečnem Titovem tekmovanju, v nestrpnem pričakovanju zgodovinskega dogodka, ko bo to ozemlje po že izvršenem podpisu mirovne pogodbe z Italijo dne 10. februarja priključeno Federativni Ljudski Republiki Jugoslaviji, ko bo to hrabro, vzorno ljudstvo združeno z bratskimi jugoslovanskimi narodi. Ko opazujem to pričakovanje na vedrih obrazih, vidim, kako se množice resno zavedajo tega zgodovinskega trenutka, ki pomeni uresničenje

stoletnega sna. Povsod se zbirajo delovne množice na sestankih, proučujejo zgodovinske pridobitve narodne osvobodilne borbe, pridobitve, ki jih prinaša nova Jugoslavija vsemu delovnemu ljudstvu s svojo pravično ustavo, s svojo napredno zakonodajo, s svojo vzgledno državno ureditvijo, s kakršno se lahko ponaša še samo Sovjetska zveza. Tako hoče slovensko primorsko ljudstvo temeljito pripravljeno vstopiti v novo življenje srečnejše usode, pravičnejše državne urejenosti. Za ta zgodovinski trenutek pa se je to ljudstvo pripravilo tudi z vidnimi uspehi ne samo v obnovi, temveč tudi v svojih vzornih, ljudsko prosvetnih prizadevanjih.

S Soviča gledam tja po prijazni Postojni z mirno, zeleno okolico. Ta Postojna, ki je privabljala tuje in ne tuje k ogledu znamenitih podzemskih krasot in lepote, ta Postojna, ki jo pozna ves svet, se danes lahko s ponosom sklicuje na prepričljive uspehe svoje prosvetne obnove. Tukaj, kjer je v desetletjih predfašistične in fašistične

MEHANIČNA DELAVNICA

Anton Kline

★

Tinogasta 4386-88 U. T. 50-5750

HERRERIA DE OBRAS

BRATA RIJAVEC

Izdeluje vsa v stroko spadajoča dela
Segurola 1608-14 U. T. 67-6250
Buenos Aires

Jekše Ektor

MIZARSKA DELAVNICA

Dr. Luis Belcaustegui 4466
U. T. 67-3621

KROJAČNICA "LA TRIESTINA"

Izdeluje po najmodernejšem kroju

DANIJEL KOSIČ

Calderón 3098 - Devoto - Buenos Aires

Restavracija

A. BENULIČ & KUSERIČ

★

Izborna hrana Zmerne cene
CHORROARIN 596

Sporočam cenjeni klijenteli, da se nahaja moja radiotehnična delavnica sedaj v ul. Cespedes 3783, vogal Avenida Forest (tri cuadre od prejšnjega bivališča). Začasni telefon 54-6864.

Jakob Krebelj.

Krojačnica "Gorica"

Franc Leban

WARNES 2191 Buenos Aires
Naproti postaje La Paternal

Dr. Hinko Halpern

Specijalist notranjih bolezni

Ordinira vsak dan od 16 do 20 ure
San Martín 955 - 1 nad. - dep. C
U. T. 32-0285 in 0829

Zobozdravnika

Dra. Samoilović

Dr. Feliks Falicov

Sprejemata od 10-12 in od 15-20 ure
DONATO ALVAREZ 2181

Dr. A. Kirschbaum

Dra. María Kirschbaum
DENTISTAS

LOPE DE VEGA 3382 U. T. 50-7387

Dr. CONSTANTINO VELJANOVICH

Sala especial para tratamientos del
reumatismo y sala de Cirugía

Atiened: Lunes - Miércoles y Viernes
Pedir hora por teléfono

Defensa 1155 U. T. 34-5319

Corporación Médica

"SUIPACHA"

ZDRAV. POMOČ ZA VSE BOLEZNI
Directores:

Dr. A. Izaguirre, Dr. H. J. Durán
y Dr. L. V. De La Puente
Sprejem: pop. od 15 - 20.

Ob nedeljah-praznikih: od 9 - 12.
Govori se Slovenski
SUIPACHA 28

SLOVENSKA BABICA

Filomena Beneš de Bilek

LIMA 1217. U. T. 23-3389. Buenos Aires

FARMACIA "SOLER"

Servicio nocturno de urgencia

Avda. Fco. Beiró 4984 U. T. 50-2079

Reinaldo Wasserman

MEDICO

Nazca 2381

U. T. 50-2845

Kadar pošiljate zavoje v domovino

in bi želeli poslati obuvale za moške, ženske in otroke, obrnite se do naše domače tvrdke čevljev, ki ima nalašč v ta namen urezane čevlje in jih je treba doma v Evropi samo sešiti po meri. *Obrnite se pismeno ali telefonično do:*

Bratov KEBER

CENTENERA 1140

U. T. 60-0176

BUENOS AIRES

krivice ter nasilja dušil in tlačil slovenski rod težak vzduh mraka, more in krvi, deluje danes na področju postojnskega okraja 19 pevskih zborov. Postojnčani so zlasti ponosni na svojo godbo na pihala, ki tekmuje s šentpetersko, na svoj tamburaški in harmonikarski zbor, pa tudi na svojih devet delavskih odrskih skupin, ki uprizarjajo igre in predstave po vseh okoliških in bližnjih vaseh. Tukaj imamo 17 ljudskih knjižnic z 8937 knjigami, 23 večernih izpopolnjevalnih tečajev. Največja knjižnica postojnskega okraja je v Št. Petru na Krasu, ki šteje 3000 knjig.

Vselej, kadar me zanese v Vipavsko dolino, se spominjam S. Gregorčičeve "Nazaj v planinski raj", v kateri opetva lepote Vipavske doline, ki jo imenuje "deželo rajskomilo". V svinčeno težkih preizkušnjah druge svetovne vojne je morala tudi Vipavska dolina čutiti vso težo krvavega, brezobličnega fašističnega nasilja. Vipavci pa se niso izkazali le v trdih preizkušnjah narodne osvobodilne borbe, temveč tudi v obnovi, v neutešni želji po znanju, ki je udarila z vso silo na plan po osvoboditvi. Nad 600 Vipavcev se je kljub svojim poklicnim delovnim obveznostim pripravljalo za nastop ob "Paradi delu". Do 1. maja je bilo v Vipavskem okraju 75 prosvetnih in kulturnih prireditev, 40 proslav in 8 poučnih predavanj Ljudske univerze. Med Vipavci se je razvilo zdravo, izpodbudno tekmovanje, ki hoče vsaj delno nadoknaditi vse ono, kar je bilo zamujenega v desetletjih predfašističnega in fašističnega zatiranja in gorja. Ajdovci se lahko ponašajo, da imajo skupno s Št. Vidom najboljše odrske igralce. Vrtovinec imajo sočna grla in so mojstri v petju. V Gojačah so dobri recitatorji. V Selu pa pravijo, da ni takšne čitalnice v Vipavski dolini, kakor je njihova. Najboljši mešani pevski zbor pa imajo v Podragi. Seveda ne smem pozabiti na številne poučne tečaje in na vrle Ajdovce, ki se marljivo učijo ruščine.

Naše "Gore", ki obrobajo Soško dolino in ki smo jih globoko vzljubili od rane mladosti, imajo v svojem splošnem delu zelo živo delavno okrajno središče v Grgarju, ki mu ni bilo priznane že med prvo svetovno vojno in ki je moral skozi preizkušnje med drugo svetovno vojno. Po ločitvi naše primorske zemlje v cono A in B so pripadle tudi Grgarju važne naloge v obnovi in prosvetnem prerodu. Danes je tukaj urejenih 10 ljudskih knjižnic s 6 čitalnicami. Osem pevskih zborov je proslavilo grgarsko ime. Kulturni festival v Grgarju nam je vsem, ki smo mu prisostvovali, poleg petnajstih drugih kulturno prosvetnih prireditev s 175 proslavami za priključitev k Titovi Jugoslaviji, jasno odkril plemenite, ustvarjalne nagibe grgarskega ljudstva. Neutrudna delovna voja, življenjska vedrina in optimizem so prevevali veliko ljudsko slavje v Čepovanu ob sklepu Titovega tekmovanja, kjer so se zbrale množice ljudstva ne le iz Gor, temveč tudi iz Brd in Vipavske doline. Vrli prosvetni delavci iz Čepovana, Gornjega Lokaveca, Vrat, Trnovega in Banjšice so si upravičeno pridobili sloves najboljših.

Ne morem mimo Tolmina. Spotoma vstajajo v meni spomini na slavne tolminske puntarje, ki jim je bila ljuba častna, junaška smrt, nego suženjsko življenje. Ta duh ponosne preteklosti se je v odločilnih letih druge svetovne vojne poživil v hrabrih partizanskih borbah, ki so ves čas obvladovali teren tolminskega in vseh sosednih

okrajev. Tudi na Tolminskem se je po koncu vojne sprostila neizčrpna obnovitvena, ljudsko prosvetna delavnost. V 42 vaseh se zbrajo na poučnih sestankih, na katerih obravnavajo — važna politična in gospodarska vprašanja. V času tekmovanja za priključitev k Titovi Jugoslaviji je bilo organiziranih 19 prosvetnih svetov, uprizorjenih pa 20 iger. Mladina se shaja na 14 rednih večernih tečajih, 30 knjižnic šteje 8678 knjig. V novem letu 1947 pa hočejo Tolminci doseči še lepše uspehe v množični ljudski prosveti.

Idrija, kamor me vleče iz Tolmina in Sv. Lucije, ne slovi samo zaradi živega srebra, temveč tudi zaradi svojih slavnih čipk. Delovne vneme in zvestega rodoljubja ni tukaj nikdar manjkalo. V novem času, ki je prinesel Idriji nove naloge, je postala Idrija s Cerknem in s Spodnjo Idrijo zelo važna žarišče ljudsko prosvetnih pobud. 193 prosvetnih, kulturnih prireditev nam priča o neutrudnem, podrobnem ljudsko-prosvetnem delovanju. 29 odrskih skupin igra po vaseh idrijskega in sosedni hokrajev. Njihove prosvetne uspehe dopolnjuje s svojimi nastopi 19 pevskih zborov. Idrijski rudarji se radi ponašajo s svojo sindikalno godbo, orkester pa ima za seboj 12 glasbenih večerov. Mladina z odraslimi si ugaša svojo željo po znanju z izposojanjem knjig iz 17 knjižnic z 8623 zvezki. Globoki snisel rudarskega delovnega ljudstva na pereče prosvetne naloge se zreali tudi v

tem, da so zbrali rudarji 200.000 lir za dopolnitev svoje knjižnice z nakupom novih knjig. V 26 vaseh idrijskega okraja obetajo večerni izpopolnjevalni tečaji in poučni krožki. Idrijčani zbirajo nove moči za še večje, nove naloge.

Mimo ponosne Ilirske Bistrice z nepreglednimi gozdovi, mimo vasi okrajja Herpelje-Kozina, kjer imajo v 46 vaseh ljudske knjižnice, v 26 krajih poučne tečaje in kjer so doma dobri pevci, nas vodi pot v osrčje Slovenske Istre, v Koper. Delovno ljudstvo je doživelo tukaj pod jugoslovansko vojaško upravo veliko, zgodovinsko založenje. Ljudska oblast, ki se blagodejno uveljavlja na vsem področju pod jugoslovansko vojaško upravo, je odvzela plodno zemljo degeneriranim grofom, lastnikom tržaških beznic, ter jo izročila v last onim, ki jo obdelujejo s svojimi rokami, s svojim znojem. Koloni sami so razsodili na svojih sestankih, kdo ima pravico do zemlje, komu ta pravica ne pripada. Gre za ogromna posestva posameznikov, ki so skozi stoletja živeli na račun 2000 revnih kolonskih družin. V Koprščini je prešlo 3500 ha veleposestniške zemlje v roke kolonov, ki jim je bil poleg odločbe, ki predstavlja dokument, na podlagi katerega je prišla zemlja v njihovo last, vročen tudi sklep, da je zemlja pravilno in pravno vključena v zemljiški knjigi. Delovno ljudstvo je z izvedbo agrarne reforme slavilo dan zmage nad krivično preteklostjo. Globoko pa nas gane tudi bridka boleči-

na, ki navdaja to marljivo ljudstvo ob misli na krivično razsodbo zapadnih imperialistov, ki so vključili koprski okoliš v področje Svobodnega tržaškega ozemlja, kljub ogromnim žrtvam, ki jih je morala doprinesti Istra v svoji borbi za svobodo.

Tudi okraj Koper ni zaostajal za ostalimi okraji cone B glede obnove in ljudsko izobraževalnega delovanja. 28 krajevnih prosvetnih svetov je uspešno posredovalo ljudskim množicam zaklade ljudske prosvete, 10 pevskih zborov je pelo na festivalu slovenske pesmi. Obnovljenih je bilo 5 prosvetnih domov in 5 čitalnic, nadalje 5 godb na pihala. Po vaseh koprškega okraja je bilo organiziranih 48 prireditev, v času tekmovanja za priključitev k Titovi Jugoslaviji pa je pričelo delovati 47 večernih tečajev, ki širijo znanje slovenskega jezika in poglobljajo zanimanje za čitanje. 20 novih knjižnic ustreza ukazni željnosti koprškega delavnega ljudstva, ki kaže veliko zanimanja za napredek v izobrazbi in v svojem poklicnem delovnem področju.

Bogati, dragoceni so vtiski s te poti. Povsod čutiš utrip Ljudskih množic, ki upirajo z zaupanjem in močno vero svoje poglede k novi Jugoslaviji, ki zagotavlja ljudskim množicam srečnejšo bodočnost, vsem jugoslovanskim narodom pa popolno enakopravnost. Kakor otrok lepe, nove igrače, tako se naše dobro, zdravo, pošteno slovensko primorsko ljudstvo na ozemlju, ki je v pričakvanju priključitve k FLR Jugoslaviji na podlagi določb Mirovne pogodbe z Italijo z dne 10. februarja t. l., iskreno veseli trenutka, zgodovinske ure, ko bo polno zadihalo v svobodi in svetlejšem življenju matične Jugoslavije.

Dr. Fr. V.

MECANICA y ELECTROTECNICA
E. LOZEJ y W. COX
Avda. Riestra 1115 U. T. 61-0656

Colocación de Vidrios, Cristales y Espejos
MOISES GERBIEZ
Nazca 695 (planta baja) U. T. 63-7714

STAVBENI KOVAČ
FRANC ČOHA
Calderón 2779 U. T. 50-6655

RADIOTEHNIK
AVGUST COTIČ
Excelsiór 1500 U. T. 757-301
Sáenz Peña, F. C. P.

ZALOGA VINA
FRANC KURINČIČ
Garay 3910 U. T. 61-5384

SLOVENSKA GOSTILNA
ALEKSIJ TREBŠE
Avda. San Martín 6470 U. T. 50-5106

RAZPRODAJA KRUHA
TROBEC GUŠTIN
Dovajam na dom
Heredia 477 U. T. 51-7165

STAVBENI PLESKAR IN TAPETAR
MARIJ MEDVEŠČEK
Guevara 525 U. T. 54-0624

BAZAR "DANUBIO"
D. UGLESSICH
Avda. San Martín 2902 U. T. 59-0838

TRGOVINA JESTVIN
"PRI ČERNICU"
C. Ramón Lista 5650 - U. T. 64-1509

CASA "SOULET"
Materiales de construcción
Electricidad - Sanitarios - Maderas
Av. F. Beiró 5682. U. T. 64-3288. Bs. As.

"ALMACEN"
PETER ČUČIČ
Excelsiór 1500 - U. T. 757-301, Sáenz Peña

UMETNO STAVBENO MIZARSTVO
Kovinska Okna in Polkna
FRANC BANDELJ
Avda. de los Incas 5021 U. T. 51-5184

Quesería y Fiambrería "LA AMERICA"
de Cuero y Fernández
Avda. Fco. Beiró 5399 - U. T. 50-8563

JUGOSLOVANSKA GOSTILNA
V MUNRO
JANKO POLIAK
Ituzaingó 4267 MUNRO

TRGOVINA JESTVIN "TRST"
S. C. MIHELJ
Charcas 3120 U. T. 72-4957

PRODAJA SADJA IN ZELENJAVE
J. TRUDEN in B. TRAMPUŽ
Triunvirato 2901

RESTAVRANT "ČAVEN"
IVAN LEBAN
Lope de Vega 2931 Bs. Aires

RESTAVRACIJA
IVANČIČ RUDOLF
Añasco 2622

ELEKTRIČNE INSTALACIJE
GILDO KLINEC
Morlote 159 U. T. 59-2295

KROJAČNICA
CIRIL PODGORNIK
Tinogasta 5206

KROJAČNICA
J. R. BOŽEGLAV
Triunvirato 2891 U. T. 54-2629

RESTAVRANT "LAS ROSAS"
Krogljišče in kegljišče
Cnel. R. Lista 5042 Buenos Aires

FIDEOS FRESCOS
de NATALIO DOMINI
Bazurco 3425 U. T. 50-8913

SPLOŠNO STAVBENO MIZARSTVO
ANTON FORNAZARIČ
España 558 - J. Ingenieros - F. C. P.
U. T. 757 - Santos Lugares - 271

MERCADITO "CHISPAZO"
MILAN ŠIRCA
Lope de Vega 2746

HOTEL — BAR
"EL INTERNACIONAL"
Udobnost za letoviščarje in družine. — Izborna hrana. —
AVGUST JERKIČ
lastnik
COSQUIN - Prov. Córdoba
Bs. Aires 954 - U. T. 73

TRGOVINA ČEVLJEV BELTRAM
Vas po domače postreže.
Pridite, pa se boste prepričali!
Se priporoča
Albert Beltram
DONATO ALVAREZ 2288
Buenos Aires

RESTAURACIJA
"PRI ŠKODNIKU"
Krogljišče in kegljišče
Jožef Škodnik
Añasco 2652 U. T. 59-8995

KROJAČNICA
Stanislav Maurič
VELIKA IZBIRA MODERNIH OBLEK
TRELLES 2642
U. T. 59-1232

TRGOVINA JESTVIN
Oton Turel
ANDRES LAMAS 1265
U. T. 59-1892

Prispevek jugoslovanskih narodov k svetovni kulturi

Poročilo rektorja beogradske univerze dr. Stevana Jakovljevića, predsednika Slovanskega komiteja Jugoslavije, na Slovanskem kongresu v Beogradu (Nadaljevanje)

Pravtako ima tudi hrvatska umetnost že zgodaj, od VIII. stoletja, obelježje originalne umetnosti. Katedrale in drugi spomeniki v Šibeniku, Splitu, Trogiru, na Korčuli, Hvaru, v Dubrovniku in Istri, so dela trajne vrednosti. To so dela naših domačih umetnikov: mojstrov Radovana, Jurija Dalmatinca, Vincentija iz Kastva in drugih. Opozoriti je treba, da so številni naši umetniki, arhitekti in slikarji kakor Andrija Medulič, Ivo Duknovič, Franjo z Lovrana znani po svojih umetniških delih, ki so jih ustvarili izven domovine, v glavnem v Italiji.

V XV. in XVI. stoletju je nastalo v Zapadni Evropi kulturno gibanje, znano pod imenom renesansa, ki je imelo ogromen vpliv na razvoj evropske kulture. To gibanje se je pojavilo kot posledica velikih izprememb v ekonomskem, socialnem in političnem življenju evropskih narodov. Vzrok teh sprememb je bil prehod od srednjeveškega načina proizvodnje h kapitalističnemu. Temu razvoju so pomagala zemljepisna odkritja, predvsem odkritje Amerike, ki so znatno prispevala k razvoju mednarodne trgovine in ki so povzročila poraset mest in meščanskega razreda. Renesansa je prinesla razvoj nove književnosti, umetnosti in znanosti. Prinesla je nov pogled na svet, ki pomeni ideološki prelom s srednjim vekom.

To veliko kulturno in idejno gibanje je zajelo tudi našo državo. Res je, ni zajelo vse države, ampak samo tisti njen del, ki je imel objektivne pogoje za priključitev k temu velikemu gibanju. Ta del naše države je Dalmacija s svojimi mesti, ki so se v istem času razvila in obogatela. Med njimi se zlasti poudarja Dubrovnik, ki ni bil navadno dalmatinsko mesto, ampak samostojna republika. Dobro razvito gospodarsko življenje in dotik

z zapadom sta povzročila dvig kulture ob našem Primorju. Razen Dubrovnika se je razvilo v XV. in XVI. stoletju nekaj zelo ožvkih kulturnih središč, kakor so Split, Zadar, Hvar in drugi. Preko teh središč se je naša država vključila v splošen tok kulturnega življenja v Evropi in ustvarila neko novo umetnost in književnost. Jezik te nove kulture je narodni, kar je prav tako značilnost novega kulturnega gibanja v Zapadni Evropi. Književnost, ki je nastala v času renesanse, se je še naprej razvijala, zlasti v Dubrovniku in daje vrsto znanih imen. Sem spadajo lirski pesniki, dramski pisatelji, epiki: Ranjina, Dinko, Andrija Čubranović, Petar Hektorović, Marin Držić, Juraj Baraković, Ivan Gundulič in drugi. Pri teh pesnikih se močno občuti struna jugoslovanskega in slovanskega patriotizma. Pesnik Gundulič proslavlja svobodo svojega rodnega mesta Dubrovnika in opeva borbo slovanskih narodov proti turškim zavojevalcem.

Zlasti značilno in pomembno je to, da se je pričelo v tistem času pri nas

Slovenska Cvetličarna "LOS ALPES"
Hostar Anton

Triunvirato 4223 U. T. 51-0732

Se priporoča rojakom dobro znana
ČEVLJARNICA

L. BRANKOVIČ
Morlote 138 La Paternal

FABRICA DE MOSAICOS
ALBERTO GREGORIĆ

Venta de materiales de construcción
Avda. Fco. Beiró 5671 U. T. 50-5383

ELECTRICIDAD Y PLOMERIA
JOSE RADAN

Bernaldez 1550 Buenos Aires

TOVARNA POHIŠTVA
VINKO ROGELJ

BLANCO ENCALADA 249-261
VILLA ESCASO U. T. 652-0135

ŽELEZO-BETONSKO PODJETJE
Bratov Komel

ZA NAČRTE IN PRERAČUNE
Bernaldez 1655 U. T. 67-1411

Prevozno Podjetje "GORICA"
Lojk Franc

Villarrol 1476 U. T. 54-5172

BAR - PIZERIJA
Vedno sveže pivo in druge vsakovrstne pijače. — Rezervirani prostori za družine

Peter Filipčič
WARNES 2101 vogal GARMENDIA na Paternalu U. T. 59-2295

MERCADO
"Las Magdalenas"

CARNICERIA — RAUBAR
Puestos 21, 24, 25. Avda. Fco. Beiró 5276

EDINA SLOVENSKA ESTAVBENIKA
V SAAVEDRI

ANDREJ BOŽIČ in SIN
Tehnična konstruktorja
Ruiz Huidobro 4554-58 U. T. 70-6112

TISKARNA
Rudolf Živec

SARMIENTO 40 Caseros

razvijati znanstveno delo. Pojavljajo se ljudje, ki se bore za znanstveno gledanje na svet, osvobajajoč se srednjeveškega obskurantizma in sledeč samo pravilom, ki jih narekuje razum. Čeprav je imel samo majhen del naše države pogoje za kulturno delo, so vendar dali naši narodi ljudi, ki so si zaradi svojega znanstvenega dela pridobili ugled na svetu. Eden izmed takih znanstvenikov je matematik Getaldić Marin, Dubrovčan. Napisal je več znanstvenih del in rešil več matematičnih problemov, ki so ga približali osnovam analitične geometrije. Tak je tudi Marko Antun Gospodnetič fizik, ki je spisal pomembna dela o lomljenju svetlobe in ki ga s priznanjem navaja tudi veliki Newton.

Pazneje v XVIII. stoletju je dalo te jugoslovansko mesto velikega znanstvenika in filozofa Boškovića. Ta svetovni matematik je bil povezan s francoskimj materialisti. Glavno njegovo delo je teorija o atomih kot središčih sile. Po tej teoriji so dobili atomi popolnoma konkretiziran fizičen smisel. Kot materialist v znanosti je korakal daleč pred svojim stoletjem. Napisal je mnogo del o astronomiji, matematiki in optiki. Bil pa ni samo znanstvenik, ampak tudi organizator. Ustanovil je astronomski observatorij v Milanu in bil upravnik pomorskega optičnega instituta v Franciji.

Sporedno z renesanso se je pojavilo v naših deželah, zlasti na Hrvatskem in v Sloveniji, neko drugo gibanje — kot posledica istih ekonomskih in socialnih pogojev. To je reformacija. To gibanje je prevzelo obliko verskih borb proti nadvladi katoliške cerkve. Toda v svojem bistvu je to gibanje podpiralo nezadovoljstvo kmečkih množic in meščanskih slojev proti fevdalizmu. V dobi reformacije je oživel na Hrvatskem, zlasti pa v Sloveniji kulturno življenje. Res je, knjige, ki so ga značaja, toda pomenile so pričetek bile tedaj tiskane, so pretežno verske: novega kulturnega poleta pri hrvatskem in slovenskem narodu. Zlasti za Slovenijo pomeni to delo pričetek slovenske književnosti sploh.

Reformacija na Hrvatskem in v Sloveniji in renesansa v Dalmaciji nista lokalno gibanje, nimata samo lokalnega pomena. Čeprav ti dve gibanji nista nastali pri nas, so naši narodi, s svojo udeležbo prispevali k napredku človeštva, boreč se za svobodo misli, ki so bile tedaj okovane z okovi sred-

njega veka, in za svobodo izpod tiranije centralizma.

Jugoslovanski narodi so se stoletja borili za svojo svobodo proti tujim zatiralcem. Ta njihova borba je dobila nov polet v XIX. stoletju, višek pa je dosegla med drugo svetovno vojno, v času herojske narodne - osvobodilne borbe pod vodstvom maršala Tita. V tem razdobju, počenši z XIX. stoletjem, je zavzela osvobodilna borba jugoslovanskih narodov izredno moč in napetost. V začetku XIX. stoletja se je srbski narod dvignil v dveh svojih narodno-osvobodilnih uporih, medtem ko je črnogorski narod nadaljeval borbo, začeto že prej za svojo neodvisnost. Srbija in Črna gora sta se s pomočjo ruskega naroda oblikovali kot narodni državi; hrvatski, slovenski in makedonski narod pa so prav tako nadaljevali svojo borbo, ki je v tem stoletju zavzela nove višje oblike zaradi razvoja novih gospodarskih in socialnih pogojev. V tem času so se končno oblikovali jugoslovanski narodi. Zaradi vsega tega se je bogato razvijalo tudi kulturno življenje. Književnost in umetnost stopata v novo, močnejšo razvojno obdobje. Tudi znanost so bili ustvarjeni nekateri boljši pogoji razvoja, čeprav so se morali jugoslovanski narodi neprestano boriti za svoje nacionalne pravice. Ustanovljene so bile znanstvene ustanove, visoke šole in univerze, ki so dajale vsaj v neki meri možnost znanstvenega udejstvovanja...

Nacionalni prepoved pri jugoslovanskih narodih, ki se je začel v prvih polovici XIX. stoletja, prihaja do posebnega izraza v njihovi kulturi. Pri Srbih je vezan z imenom genialnega samouka, samoniklega znanstvenika in književnika Vuka Karadžića. Ta kulturo približal narodu in jo demokratiziral, namestu zastarelega kveno-slovanskega jezika je vpeljal književnost narodni jezik, poenostavil pravopis in sam dal klasične obravnave novega književnega sloga. Z njim pričinja nova srbska književnost, je dala vrsto pesnikov in prozaikov borcev za napredek in kulturo. (Nadaljevanje)

Franc Štekar

Stavbinski podjetnik

Ramón L. Falcón 6371

U. T. 64-3084

HERRERIA DE OBRAS
HUMAR y MAKUC

Av. Central 3720
Calle No. 2 3729 U. T. 741-4520

PRVO SLOVANSKO POGREBNO
PODJETJE

Peter Sauchuk

Av. San Martín 5468- U. T. 50-853

TRGOVINA JESTVINA

Srečko Turel

TRELLES 1402 U. T. 59-410

MATERIALES para CONSTRUCCION

MIGUEL M. BRUNO

Juan A. García 3675 U. T. 67-9380
Buenos Aires

KROJAČNICA

Franc Melinc

Paz Soldan 4844 U. T. 59-1356

RESTAVRACIJA in BAR

Peter Benčič

Lastnik.

INDEPENDENCIA 4202 — BS. AIRES